

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 75

Mayıs 2020

Editör: Meral Sözen.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel.

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin.

Web Teknik Destek: Uğur Gürbüz.

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan.

Yayımlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN.....	1
KÖRLÜK ROMANINDAKİ KÖRLÜK.....	3
KÖRLÜK ÜZERİNE OKURUMLA BİR HASBİHAL	8
DİDEROT	12
MİNİK MERAKLILARA KÖRLÜĞÜ ANLATMAK	16
A-NORMAL	22
OSCARLI BİR FİLM VE BETİMLEMESİ	25
EL-KOL HAREKETLERİYLE NESNE, ARGO TABİR, İDEOLOJİ, DUYGU VE YÖNLENDİRME İFADELERİ - 1 ..	31
SAKATLIK: YENİ BİR TARİH	39
BÖLÜM7: TEKERLEKLİ SANDALİYELER VE TAHTA BACAĞLAR	39
BİLGİSAYAR ALIRKEN NELERE DİKKAT ETMELİYİZ?	48
BİRİ SUFLE Mİ DEDİ?	55
BEYAZ BASTON VE ERİŞİLEBİLİRLİK FESTİVALİNDEN İZLENİMLER 7	58

EDİTÖRDEN

İşte yine geldik. Yolun tozundan, bulutun neminden, yaşamın çelişkisinden damıttığımız güzellikleri sayfalarımıza akıttık.

Körlük nedir? Görmek bir iktidara dönüşebilir mi? Sorularımızla, yanıtlarımızla geldik.

Körlük hiçlik midir? Körlük bütün kötülüklerin anası mıdır? Son dönemde popülist söylemlere meze edilen Körlük romanını Meral Sözen incelemiş ve kitabı yazıldığına pişman etmiş. Bununla da yetinmeyip, “Genel ezberlerle değil, kendi aklıyla düşünenlere selam olsun.” diyerek okuru derinden sarsmış.

Konuk yazarımız Habil Bozkurt da görmenin iktidarı üzerine söyleyecek sözüm var demiş.

Bir kitap değerlendirmesi de Burak Sarı’dan. Yüzyıllar öncesinde körlük algısı nasılmış. Diderot’un “GÖRENLERİN YARARINA KÖRLER HAKKINDA MEKTUP” isimli eseri üzerinden bu sorunun yanıtını arıyor yazarımız.

Peki çok şikayet ettiğimiz körlük algısını değiştirmek için bir şeyler yapmak gerekmiyor mu? Canan Çam Yücel toplumsal bir bilinçle sorumluluğu üzerine alıyor ve körlüğün miniklere nasıl anlatılması gerektiğini harika ele alıyor.

Ötekileştirilenler arasında nasıl benzerlikler vardır? Bahar Turan bir Netflix dizisi üzerinden bu konuyu irdeliyor.

Gülcan Altun yine betimleme havalarında. Her zaman olduğu gibi ince eleyip sık dokumuş ve Parazit filmini incelemiş bizim için.

Betimleme demişken, Murat Kefeli körler için, el hareketlerini betimlemiş.

“SAKATLIK YENİ BİR TARİH” isimli belgeselin Tekerlekli Sandalyeliler ve Tahta Bacaklar başlıklı 7. Bölümünü Elif Aybaş dergimize çevirmiş.

Malum teknolojik aletlerin ömrü kısa oluyor ve fiyatları el yakıyor. Bilişim köşemizde Ramazan Derin bilgisayar alırken nelere dikkat etmemiz gerektiğini çok güzel anlatmış. Bilgisayar alacaklar bakmadan geçmesin.

Sevgi Mart ise çay çorba peşine dűşműş. Bize sufle tarifi veriyor. Tarifi gűrűnce Ramazan'ın ağızının sulandıđını ve Sevgi'nin kaşlarını çatarak, “ocuk git başımdan” dediđini sűylemeyeceđim. Sonuçta mutfak sırrı ifşa edilmez.

Bir festival yaparız bir yıl yankısı sűrer.

Bakalım Festivalimize nasıl yorumlar gelmiş.

Bir sufle bile yiyemeden sayıyı bitirmemize neden olan Sevgi'yi kınayarak, her engelliye elini kolunu uzatabileceğini sananlarla fiziksel mesafeyi korumanızı ve sevdiklerinizle olan duygusal mesafeyi de yok etmenizi űnererek bu aylık veda ediyoruz. Mutlulukla ve aşkla kalın. Kendinize dikkat edin.

KÖRLÜK ROMANINDAKİ KÖRLÜK

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 75, Mayıs 2020

“ İnsanlık günün birinde gözleri görmeden yaşamayı başarabilir, ama o zaman da insanlık olmaktan çıkacaktır.”

Nasıl tespit ama? Hayır, saçmalayan ben değilim. Hoze Saramago'nun Körlük adlı pek derin romanından bir alıntı yalnızca.

Peki, ne anlatıyor bu roman? Dahası, nasıl anlatıyor? Eseri körlüğün işlenişi bakımından değerlendirmeye geçmeden önce neler olup bittiğini kısaca bir özetleyeyim.

Aracında, trafik ışığının yeşile dönmesini bekleyen bir adam birden bire ve nedensizce kör olur. Adama yardım ederek onu evine kadar götüren kişi de çok geçmeden aynı şekilde kör olur. Sonrasında adamın karısı, gittiği göz doktoru, muayenehanede sıra bekleyen hastalar derken bulaşıcı bir şekilde bu sebepsiz kör olma durumu yayılmaya başlar. Bu olağanüstü durum karşısında ülke yönetimi, körlüğün tüm topluma bulaşmasını engellemek amacıyla kör olanları karantinaya almaya karar verir. Ancak körlüğün yayılmasının önüne geçilemez. Körlerin kapatıldıkları binadaki kişi sayısı giderek artar. Kapasitesinin çok üstünde insanla dolu bu binada, beslenme, temizlik, güvenlik gibi ihtiyaçların karşılanması için neredeyse hiçbir düzenleme ve devlet kontrolü yoktur. Buradan çıkmak veya kaçmak da mümkün değildir çünkü kapıdaki silahlı askerler o tarafa doğru başka bir sebeple olsa dahi yaklaşılmasına izin vermezler. Son derece kısıtlı imkanlarla hayatta kalmaya çalışan körlerle dolu bu yerde yalnızca, doktorun karısı kör değildir. Kocasını karantinaya götürülürken, kendisinin de kör olduğunu söyleyerek kocasını yalnız bırakmamak için buraya gelmiştir. Giderek ağırlaşan koşullar altında, açlıktan cinayete, hırsızlıktan tecavüze her türlü hadise, buranın normal haline gelir. Bu arada dışarıda da körlük salgını yayılmaya devam etmiş ve nihayet kör olmayan kimse kalmamıştır. İlk kör olan kişilerden oluşan grup dışarı çıktıklarında, şehrin tamamında aynı o binadaki gibi açlığın, ilkeliliğin ve vahşetin hüküm sürdüğünü görürler. Karantinadakine benzer bir hayatta kalma mücadelesinin ardından, yine sebepsizce ve aynı sırayla olmak üzere kör olanlar birer birer görmeye başlarlar ve işte mutlu son.

Gelelim bu yazının konusunu ve bağlamını oluşturan, körlüğün işlenişiyle ilgili detaylara.

Yaşamını görerek sürdüren bir kişinin, hiç beklenmedik bir anda kör olması, o kişinin olağandışı tepkiler vermesine ve büyük bir çaresizlik hissetmesine sebep olabilir. Aynı zamanda çevresindekilerin de kör olmuş olması, yardım alamamasına, neyi nasıl yapacağını bilememesine, türlü türlü kazalara, beceriksizliklere ve sorunlara yol açabilir. Ama örneğin, kakasını olduğu yere yapmasına sebep olabilir mi? O güne kadar sahip olduğu veya sahipmiş gibi davrandığı bütün alışkanlık, norm ve değerleri unutmasına veya önemsememesine sebep olabilir mi? Yalnızca körlük, adam öldürmenin, işkencenin, tecavüzün, bencilliğin, şiddetin, ihanetin ana kaynağı olabilir mi?

Kriz anlarında ve özellikle de insanın canı tehlikeye girdiğinde, çok farklı davranışlar sergilenebileceğini biliyoruz. Peki, bu romandaki kriz nedir? İnsanların kör olması mı yoksa çok sayıda insanı; kapalı bir alana tıkıp, açlıktan ölme tehdidiyle yüz yüze, hiçbir düzenlemenin ve kuralın olmadığı bir yerde, imkansızlıklar içinde kendi haline bırakmak mı? Yaşanan dehşetli ve trajik olayların asıl sebebi, hayatta kalma içgüdüleriyle insanların çaresizce sergiledikleri davranışlar olduğu halde, kurnazca diyebileceğimiz bir sunum hilesiyle, tüm bu sıra dışı olaylar herkesin kör olması sonucu ortaya çıkmış gibi yansıtılıyor.

İşte iddiamı destekleyecek birkaç alıntı:

“İçimizden hangimiz eskiden olduğu kadar insan olduğunu düşünüyor.”

“Zavallı annen ve babanla birbirinize yeniden kavuştuğunuzda, gözleriniz gibi gönlünüzün de körleşmiş olduğunu göreceksiniz. Şimdiye kadar bizi yaşatan ve bizi biz yapan duygularımızı gözlerimize borçluyuz. Gözlerimiz görmeseydi, bambaşka duygulara sahip olurduk...” “Biri çıkıp bana adam öldüreceğimi söyleseydi, bunu hakaret sayardım. Oysa öldürdüm...”

Ortaya çıkan insanlık dışı durumların, karantina koşullarından değil de körlükten kaynaklandığının asıl kanıtı ise, dışarı çıkıldığında karşılaşılan ve şehrin tamamında hüküm süren kaos. Aslında kaos demek de çok yeterli değil. Öyle ki dışarıda, karantina binasındakinden de kötü bir manzara var. Hayvanları boğazlayıp çiğ çiğ yiyen insanlar, her türlü pisliğin yaydığı iğrenç kokular, yerde yatan çürümüş ölümler...

Ne temizlik ne de içmek için su var mesela. Şehrin zaten mevcut olan su tesisatları ve kaynakları var elbette ama o sistemi çalıştıran kişiler de kör olduğu için, yağmur yağmasa susuzluktan ölecek durumda herkes. Yani zaten hazır olan ve önceden bilinen imkanlar dahi, insanlar kör olduğu için kullanılamıyor.

Bu durumun teknik açıdan gerçekçi olmamasının yanı sıra insanların geri dönülemez şekilde o güne kadarki tüm insani özelliklerini, akıl yürütme de dahil olmak üzere, kaybetmiş olmaları da ayrı bir sorun.

Olağanüstü koşullarda insanların olağandışı ve mantıksız tepkiler vermesi anlaşılabilir tabii ki, ancak onca zaman geçiyor ve hiçbir insan topluluğu çıkıp da bir düzen oluşturmaktan söz edemiyor. Uygarlığın olmazsa olmaz şartı olarak sunuluyor görmek. Olayların akışı bize şunu gösteriyor ki, eğer tekrardan görmeye başlamasalar herkes en kötü bir biçimde can verecekti. Romanda öyle ibretlik bir mesaj var ki, eğer görmek yoksa hiçbir şey yok. Konuyla ilgili şöyle bir diyalog gerçekleşiyor: “Başımızda bir hükümet var mıdır?”

“Varsa bile körleri yöneten yine körlerden oluşan bir hükümettir. Yani hiçliği yöneten hiçlik.”

Körlüğün bir hiçlik ve yokluk olarak sunumu bununla da sınırlı değil. İki kadın olası tehlikelerden konuşurken birisi şöyle diyor:

“Biz şimdiden ölmüş sayılırız, körüz çünkü, ölmüşüz. Ya da bunu başka bir biçimde söylememi istersen, ölüyoruz çünkü körüz. İkisi de aynı kapıya çıkıyor.”

Peki, nasıl oluyor da böylesine akıl dışı sonuçlara varılabiliyor? Bu sorunun cevabını da romanda bulalım. Eserdeki iddiaya göre körlük, insanın yalnızca duygularını ve değerlerini değiştirmekle kalmayıp bir kişiyi o kişi yapan özünü dahi değiştiriyor. Kör olmayan tek kişi olan doktorun karısı şöyle diyor örneğin, “Kocamı seviyorum ama kör olursam yani şimdi olduğum kişi olmaktan çıkarsam, onu kim olarak sevmeyi sürdürebilirim ve bu nasıl bir sevgi olur acaba?”

Bu şekilde, görüp görmemenin, insan olup olmamayı ve hatta var olup olmamayı belirlediği düşünülürse, karşımıza çok daha can alıcı bir sorun çıkıyor, o da şu: Peki ya, salgından önce, yani çoğunluk görürken de var olan ve yaşamlarını insanca sürdüren körlerin durumu nasıl açıklanır?

Onun da cevabı yine romandaki şu alıntıdan okunabilir:

“Önceden gören insanlar çoğunluktaaydı. Körler de vardı ama azınlıktaaydı. Hakim olan duygular, görenlerin duygularıaydı. Körler de duyguları, görenlerin duygularından öğreniyordu. Kör insanlara özgü duygularla değil.”

Buradan da anlaşıldığı gibi, ister olağanüstü kriz ortamında olsun, isterse de her şeyin yolunda olduğu uygar bir ortamda olsun, körler hiçtir. Kendilerine ait duyguları, düşünceleri ve davranışları yoktur. Anlaşılan o ki varlıklarını görenlere borçludurlar desek bile yanlış olur çünkü onların kendilerinin sahip oldukları bir varlıkları dahi yoktur.

Bu arada romandaki kişilerin hiçbirinin ismi yok. “Körler ya, o yüzden yok” desem abartıyorum sanılır belki ama evet gerçekten de o yüzden yok. Birkaç yerde yeni tanışan körler birbirlerine isimlerini sorduklarında, “İsmimin artık bir önemi yok, ben körüm sonuçta” gibi bir cevap veriliyor ve bu herkesçe kabul edilebilir bulunuyor. Peki, kör olmayan tek kişi olan doktorun karısının ismi var mı dersanız, onun da ismi yok, ancak roman körlüğün yok ediciliği üzerine öylesine tutarlı ki o durumu da, doktorun karısının ağzından çıkan şu sözlerle açıklıyor: “Ben görüyorum ama sizin körlüğünüzden ben de körüm.”

Asıl olanın görmek ve gören olmak olduğu o denli tartışmasız sunuluyor ki, kör olmayan tek kişi olan doktorun karısı şu şekilde ifade ediliyor: “Bir tür doğal başkan. Görmezler ülkesinin gören kralı.”

Romandaki ibretlik kurgunun ve sözde akıl yürütmelerin verdiği tek bir mesaj var, o da: Görmek her şeydir.

Bu çok ünlü roman, ne yazık ki hayli geniş bir çevrede etki ve beğeni uyandırıyor. Birçok kişi bu eseri okuduktan sonra, körlük üzerine bilgi ve fikir sahibi olduğunu zannediyor. Yalnızca bilgi ve fikir de değil elbet, sahte bir bilgeliğin yanı sıra, bolca korku ve acıma duygusuna da sahip oluyor. Şu anda sahip olduğumuz her ne varsa, uygarlıktan ahlaka ve insanlığımıza kadar, hepsini görme duygusuna borçluyuz. Bu bilgece çıkarım gerçekten de yaratıcılıkta sınırları zorluyor. Bundan daha sığ bir çıkarım yapmaya benim hayal gücüm yetmiyor.

Yazanı da, beğenerek okuyanı da, Nobel Edebiyat Ödülü vereni de anlamıyorum ve korkarım benim neden bahsettiğimi de anlayamayacak çok kişi var. Yine de neden bu yazıyı yazdığımı söyleyeyim. Bugün körlükle ilgili adeta referans olarak görülen bu kitap, belki saygın bir yerde duruyor. Ancak gün gelecek, bu ve bunun gibi eserler, farklı olmanın nasıl da

cahilce deęerlendirildięine, ne denli ilkel dūřinūřlerle yorumlandıęına iliřkin birer az geliřmiřlik örneklere olarak okutulacaklar.

İřte o gūnlere giden yolda bugūnden atılmıř bir adım olsun bu yazı.

Genel ezberlerle deęil, kendi aklıyla dūřūnenlere selam olsun.

KÖRLÜK ÜZERİNE OKURUMLA BİR HASBİHAL

Habil Bozkurt

bozkurthabil@gmail.com

Sayı: 75, Mayıs 2020

Kıymetli okuyucu! Gel seninle körlük üzerine biraz hasbihal edelim. Ben bunu dergiye yazdığım bu yazı vasıtasıyla yapayım; sen yazının altına yorum yaparak, yahut da yukarıdaki e-posta adresine e-posta göndererek yap. Bu konuda anlaştıysak, körlük üzerine düşünmeye başlayabiliriz demektir.

Sence körlük nedir? Bazı insanların karanlıkta yaşaması mıdır? Bir eksiklik, bir kusur mudur yoksa? Ya da insanı bilgeliğe ulaştıran bir basamak mıdır?

Evvela şunu kabul edelim ki burası görmenin iktidar olduğu ve gün geçtikçe bu iktidarını pekiştirdiği bir dünya. Burada her şey evvela göze hitap eder. Denizin mavisi, çimenin yeşili, sevgilinin gül cemali... Hepsi göz içindir. Hatta Türkçemizde iyiyi ifade etmek için kullandığımız “güzel” kelimesi “gözel” kelimesinden türemiştir. Ve Anadolu’nun bazı yörelerinde hala “gözel” şeklinde kullanılır. İşte biz körler bu dünyaya bu dünyanın en çok rağbet ettiği görme duyusundan mahrum olarak geldik. Ve çoğumuz ömrünü bu duyudan mahrum olarak tamamlayacak. Bunu, körlüğü ajite etmek için değil, bariz bir hakikati ifade etmek için yazıyorum. Bence körlük, Allahuteala’nın insanları birbirinden farklı yaratmayı dilemesinin bir neticesi. Ve kıyamete kadar ortadan kalkmayacak bir olgu.

Bu dünyada, bugüne kadar körler var olduğu gibi bugünden sonra da var olmaya devam edecekler. Körlüğü olduğu gibi kabul etmenin, hayatı kolaylaştıracağına, dahası hayata anlam katacağına inanıyorum. Gel gelelim, görmenin iktidar olduğu bu dünyada körlüğü olduğu gibi kabul etmenin zor olduğu da bir gerçek. Çünkü körlüğü olduğu gibi kabul etmek, onun hayatın içinde normal bir şey olduğuna inanmayı gerektirir. Oysa Normal olmak ya da normal kabul edilmek, her haliyle “normal” sözcüğünün isim kökü olan norma uygun olanların hakkıydı. Oysa biz körler dünyaya normların olmazsa olmaz kabul ettiği görme duyusundan mahrum olarak gelmiştik. Bu yüzden insanlar kah acıyarak, kah küçümseyerek, kah yücelterek baktılar bize. Fakat hiçbir zaman normal bir insan olarak görmediler. Onlara göre biz körler toplumun aşağısında ya da yukarısında bulunmalı, toplumun sıradan bir unsuru olmaya kalkışmamalıydık. Körlüğü, “öldükten sonra bir hortlak gibi yaşamak” olarak tarif

eden Cemil Meriç, Jurnal isimli eserinde, toplumun dilinden :“Körler hayatın da, edebiyatın da dışında. Yahut insanların arasına çıkabilmek için deha ile taçlanmaları, bir Homer, bir Milton, bir Maarri olmaları şart.” diyor; bu düşüncelerini “paryanın tanrılaşması” olarak adlandırıyordu. Yeri gelmişken, değinmeden geçmeyeyim. Cemil Meriç, benim için tefekkür dünyamız bakımından ne kadar değerliyse, kör kimliğim açısından o kadar dikkate değmez bir yazar. Bununla beraber, adına norm denilen şeyin biz körlere nasıl baktığını, bizlerden ne istediğini, onun kadar güzel tespit eden başka bir yazar tanımadım. Cemil Meriç, kör bir mütefekkir olarak normun kendisine biçtiği rolü peşinen kabullenmeyip ona karşı bir söylem geliştirebilseydi, elbette tefekkür dünyasında büyük kabul edildiği gibi sakat hareketince de büyük kabul edilirdi. Ancak o bir kör olarak toplumun kendisine biçtiği rolü sorgulamadan kabul etti. Ve bunun mükafatını çevresindeki herkesi bir şekilde kendisine hizmet ettirerek fazlasıyla aldı. Bence Cemil Meriç’in yaptığı karşılıklı bir sözleşmeydi. Cemil Meriç, bu kör haliyle işe yaramaz, aciz bir varlık olduğunu, başkalarının yardımı olmaksızın hayatını sürdürmeyeceğini kabul edecek, başta ailesi olmak üzere toplumda cemil Meriç’i rahat ettirebilmek için elinden geleni yapacaktı. Nitekim araştırmacılar Cemil Meriç’in hanımı Fevziye Hanım’ın sırf kocası üzülmeyin diye Cemil Meriç’in platonik aşkı olan Lamia Hanım’la münasebetine göz yumduğunu, hatta Cemil Meriç’in Lamia Hanım’la mektuplaşmalarını sağladığını dile getiriyorlar. Dergiye Cemil Meriç ile alakalı ayrı bir yazı yazmayı düşündüğüm için şimdilik bu bahsi kapatıyorum.

İnsanların bize karşı hissettiği en kuvvetli duygulardan birisi de günün birinde kör olmak korkusuydu. Diyebilirim ki insanlar kör olmaktan korktukları kadar hiçbir sakatlık türünden korkmadılar. Bu korku, insanların bize karşı menfi yada müspet her davranışında rol oynadı. Bu korku yüzünden kimi zaman okulda gören çocuklarla bir arada bulunmamız istenmedi; kimi zaman topluluklardan dışlandık. Bazen de bu korku bize uzatılan bir yardım eli olarak karşımıza çıktı. Ben Jose Saramago’nun Körlük romanının dünyada bu denli popüler olmasını, insanların günün birinde kör olma korkusunu, eserinde ustalıkla işlemesine bağlıyorum. Bu korku, Jose Saramago’nun kitabında kalsa yine iyiydi. Şiirden romana, atasözlerinden deyimlere kadar bütün sözlü ve yazılı kültürü, tesiri altına aldı. Beddua, “Kör olası” diye başlandı mesela. Yeminler, “Kör olayım ki” diye edildi. “Körle yatan, şaşı kalkar” dedi atalarımız. İşin fenası bu korku bize de sirayet etti. Hep bir şeyleri yapamama üzerine şekillendirildi zihnimiz. Kimimiz, tek başına evden dışarı çıkmaktan korktuk; kimimiz Evlenmekten. Hatta “Çocuğum da benim gibi olur” endişesiyle çocuk sahibi olmaktan kaçınanlarımız oldu. Oysa hayatı erişilebilir kıldığımız takdirde, çocuğumuzun

bizim gibi olmasında ne sakınca vardı ki? Ama toplum olarak içimize işlemiş o uğursuz korku çoğu zaman yakamızı bırakmadı.

Hayatı erişilebilir kılmaktan söz açtık madem, sana bir soru daha sorayım: Sence erişilebilirlik nedir? Bana sorarsan, “Erişilebilirlik, yolda olmaktır.” derim. Yani sakatlık var oldukça, var olması gereken bir mevhumdur erişilebilirlik. Var olması gereken diyorum çünkü sakatların başına gelmesi muhtemel en büyük felaket, günün birinde erişilebilirlik mevhumunun yerinde saymaya başlamasıdır. Bu yazdıklarımı daha iyi anlaman için sana bir hikaye anlatayım:

Thomas Edison, ilk ses kayıt cihazını icat ettiğinde, yaptığı bu icadın körlerin birbirine mektup göndermelerine yarayacağını söylemişti. İlk ses kayıt cihazı olan fonograflar, yerini daha kullanışlı olan gramofonlara bıraktınca, Edison’un gayesine uygun olarak körler için İnsan Hakları Beyannamesi gibi bazı metinler, taş plaklara okunmaya başlandı. Teknoloji geliştikçe, seslendirilen metin sayısı da arttı. Bizde ise bu teknolojinin kullanımına Amerika ve Avrupa’dan çok sonra başlandı. TÜRGÖK’ün kurucu müdürü Gültekin Yazgan, kitapları o zaman kullanılan plaklara okutmayı hayal ettiğinde, sene 1960’tı. Bu hayal, bizim memleketimizde ancak kaset ve CD teknolojisinin gelişmesiyle gerçekleşebildi. Bilgisayarın hayatımıza girmesiyle, sesli kitap teknolojisi bugünkü şeklini aldı. Şimdi kitapları insan sesiyle dinleyebildiğimiz gibi ekran okuyucu uygulamalar vasıtasıyla da dinleyebiliyoruz. Braille ekranlar da yavaş yavaş hayatımıza girmeye başladı bile. Bugün günün birinde kendi arabasını kullanabilmeyi hayal eden kaç kör var bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey varsa, araba kullanmayı aklından dahi geçirmeyen körler Günün birinde araba kullanmayı hayal edebilen körler sayesinde araba kullanabilecekler. Peki sence körlüğe ne sebep olur? Katarakt mı? Göz tansiyonu mu? Ya da herhangi bir tıbbi belirti mi? Peki bu tıbbi belirtiler neden ailemizin başka bir ferdinde değil de bizde ortaya çıkmış? Eğer körlük göz denen organın işlevini yerine getirememesiye, aynı anneden doğan iki çocuğun hangisinin hangi organını kullanabileceğine kim karar veriyor? Seni bilmem ama ben bütün bunların yaratıcının yaratması olduğuna yürekten inanıyorum. Bu yüzden “Neden ben?” sorusunu hep saçma bulmuşumdur. Neticede Allah beni kör olarak yaratmayı diledi ve öyle yarattı. Başkalarının günahlarının cezasını çektiğime de asla inanmıyorum. Kaldı ki körlük bir ceza değil, hayatın bir parçası. İnsan olarak dünyaya geldiğime göre, benim de doğmak, büyümek, üretime katılmak, evlenip anne yada baba olmak gibi temel haklarım var. Ve haklarım kadar mesuliyetlerim var. Ve ben bunlar için ömrümün sonuna kadar elimden gelen mücadeleyi vermeye çalışacağım. Şimdilik benden bu kadar kıymetli okuyucu. Unutma ki bu haklar

sadece senin, benim değil, herkesindir. O halde, haklarımıza sahip çıkabilmek için haydi mücadeleye!

DİDEROT

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı 75, Mayıs 2020

“Merakım ağır basıyorsa kollarımın her şeye dokunacak kadar uzun olmasını isterdim. İşlevsiz bir organı işler hale getirmek yerine var olanı daha işlevli kılmayı tercih ederim.”

Üç yüz yıl öncesinden bir mektup ulaşıyor elime.

Heyecanla yırtıyorum zarfı ve dokunuyorum satırlara.

Beni anlatan bir şeyler var bu metinde. Bir ucundan bana dokunan.

Çok yakın bir dostun kaleminden dökülen düşünceler mi? Belki evet. Belki çok daha kıymetli.

Evet daha kıymetli. İnsanı, insana dair olanı anlamaya çalışma çabası. Önyargılardan kısmen arınmış ve en önemlisi zihin emeğinin sancılı teri damlamış üzerine. Kör olmayan birisi körler üzerine düşünüyor. Evet, düşünüyor. Yargılamadan düşünüyor. Bin düşünüp bir söylüyor. Evet, bazen yanlış söylüyor. Ama doğruyu bulma çabasını gözetiyorum. Kutsuyorum bu çabayı ve seviyorum. Anlatmak istediklerimin günümüz insanının önyargı duvarlarına çarpıp parçalanmasındansa, yüzyıllar öncesinden gelip beni saran bu metne tutunup ezberlerimizle savaşmayı tercih ederim.

Evet. Sevgili Adnan Cemgil tarafından çevrilen Diderot’un “Görenlerin Yararına Körler Hakkında Mektup” isimli eserinden söz ediyorum. Diderot diyalektiğin inceliklerine sığınarak metafiziğe savaş açıyor. Zihni duyu organlarının şekillendiğini söylüyor.

Körlük üzerine düşüncelerini gözlemlerle geliştirmeye çalışıyor.

Bunu yaparken de gözlemlerinin ağır basması nedeniyle genelleme hatasına düşüyor ve gözlemleriyle düşünceleri çelişiyor.

Metinden aklımda kalanlar üzerine sesli düşünmek istiyorum burada.

Körler için güzellik kavramı yok mudur? Soruya karşı soru ilkesiyle hareket ederek, “Güzellik nedir?” diye sorarak cevap vermek istiyorum. Diderot güzelliğin algılanmasında görmeye önemli bir rol biçiyor. Oysa, güzellik insan zihnine göre farklılık gösteren bir kavramdır. Bilincimizi duyularımız şekillendiriyorsa ki Diderot bunu savunuyor, yaşamı görme yetimiz olmadan da algılayıp yorumlayabiliyorsak duyu organlarımızın zihnimize ilettiği her şeyi güzel ya da çirkin olarak algılayabiliriz diye cevaplayabilirim. Hatta daha da ileriye gidip Diderot’un düşüncesiyle gözleminin çeliştiğini ve gözleminin ağır bastığını söyleyebilirim. Nasıl olsa bana cevap verme şansı yok şu anda. ☺ Cevap verme olasılığı olsa da karizmatik kişiliğime ve olayın muhatabı olduğum gerçeğine sığınarak onu bu konuda ikna edebileceğimi düşünüyorum. Diderot, körlerin güzelliği iyilik olarak değerlendirebileceğini söylüyor. Koskoca bir düşünürün karşısına çıkma hadsizliğini göstermiş birisi olarak pislik yapmaya devam ediyorum. İyilikle güzellik birbirinden çok farklıdır ve bu konuda genel olarak hemfikiriz. İyilikte güzellik gibi görecelidir. Bu durumda körlerin iyiliği de algılamadığını düşünebilir miyiz? Diyelim ki düşündük. Bu bizi derin bir çelişkiye düşürmez mi? Anladığım kadarıyla burada kastedilen iyilik fayda sağlamak. Peki fayda da göreceli değil mi? İyiliği tamamen bir tarafa bırakarak güzellik üzerinden devam etmek istiyorum. Bir duyu organında işlev farkı olması diğer organların da dış dünyayı algılamadığı sonucunu doğurmuyor. Güzel olanı bulmakta mahir birisi olarak söyleyeyim kulağımla, burnumla, elimle ve dilimle güzellikler içinden güzelliği bulur ve yaratırım. Biraz daha el yükseltiyorum. Kötü olan için de geçerli. Hatta somut olmayan için bile olabilir. Şiir felsefenin dilidir diyerekten çağımdan bir ozanın bir dizesini yanıma iliştiirmek istiyorum

“Anlayabilirim çoğu kere burnumla

Yani en karanlığın en uzaktakinin kokusunu Alarak”

Körlerin ahlakı ve merhameti var mıdır? Yazarımız körlerin, sağırın ve “normal insanların” ahlak anlayışının farklı olduğunu söylüyor. Verilen örnekler şunlar: gözlemediği ilk kör bazı organların neden daha fazla örtülmesi gerektiğini anlayamadığını itiraf ediyor. Bir de hırsızlığı sevmiyor. Birinci örnek tamamen körümüzün fırlamalıyla ilgili. Bende bedenim bazı bölümlerinin neden örtüldüğünü anlamlandıramıyorum ama bunun körlükle alakası yok. Hırsızlığı sevmemesinin nedenini, kör insanın çok rahat bir şeyini çaldıracağı ya da kendisi hırsızlık yapmak istese hemen yakalanacağı endişesine bağlıyor yazar. Yine burada genellemeden kaynaklı bir sıkıntı oluyor. Kör bir insanda çok rahat hırsızlık yapabilir ya da eşyasını koruyabilir. Kendini korumanın ve gizlenmenin farklı yolları vardır. Peki niye

duygusuz ve merhametsizmişiz? Hemen örneğimize bakalım. Şarıl şarıl kanı akan birisi inlemediği takdirde karşısındaki kör tarafından işiyor sanılabilmiş. Hayli ilginç bir örnek ve benim de açık bir yorumum yok. Sonuçta her şeyi anlamının farklı bir yöntemi vardır. Aksi takdirde farklılıkları olan insanlar çok sınırlı bir dünyaya mahkum olurdu ki bu insanın doğasına aykırıdır. Karşıdakinin acı çekip çekmediğini anlayacak tonlarca yöntem olabilir. Karşısındakinin her yerinin parçalandığını gözüyle gören birisi de gayet duyarsız kalabilir. Ayrıca merhamet de tartışmalı bir kavramdır. Metnin akışı içerisinde gözlemlerin de etkisiyle yazarın düşünceleri olumlu yönde değişkenlik gösteriyor. İlk gözlemlenen köre aynanın kendisi için bir şey ifade edip etmediği soruluyor. Körümüz, aynanın karşısındaki şeyin kabartısını yansıttığını söylüyor. Bu kısmını ben çok önemsedim. Orada kastedilen somut bir kabartı değil haliyle. Yansıma da farklı şekilde ve farklı duyu organlarıyla algılanabilir. Yüzyıllar önce bir körün ya aynayla benim ne işim olur deyip işin içinden çıkmak yerine üzerine düşünmesi ve ondan yararlanmanın farklı yolları olduğunu algılaması çok önemli. Diderot buradan körler için dokunarak anlamının önemi üzerine güzel çıkarımlar yaratıyor. Körümüzü de bu konuda Descartes'ı aşabileceğini söyleyerek onurlandırıyor. Söz konusu körün en belirgin özelliklerinden birisi gece herkes uyurken çalışması ve sürekli eşyaları aynı yere koyması. Bizim şimdi bile başımıza bela olan bir sorun. Diderot, körümüzün ailesinin zaman içerisinde ondan habersiz hiçbir eşyanın yerini değiştirmedeğini, değiştirseler bile tekrar yerine koymayı öğrendiklerini belirtiyor. Bunu bir iyilik göstergesi gibi algılaması bana göre sıkıntılı. O dönemde bile böyle bir kültürün oturmuş olması umut verici.

“Siz siz olun kör birisinin taş ya da tabanca gibi araçlarla sizi yaralayamayacağını düşünmeyin. Bunun için sadece onları kullanmayı bilmesi yeterli olur.” diyor ve körümüzün yaşadığı bir olayla örnekliyor. Kör kişi kardeşiyle kavga ediyor ve elindeki bir şeyi uzaktan onun alnının ortasına gelecek şekilde fırlatıyor. Bu işin sonunda mahkeme ona hapis cezası veriyor. Körümüz, “Önemli değil ben zaten 25 yıldır zindandayım.” diyor. Görmemenin karanlıkla, zindanla özdeşleştirilmesi...

Oysa, bir kör olarak kendimi zindanda ya da karanlıkta hissetmiyorum. Bir organın çalışmaması insanın hayatını zindana çevirecek kadar önemli bir olay değildir. Tıpkı görmemenin estetik algısını yok etmeyeceği, gözleri görmeyen birisinin çevresinde olup bitenden görenlerden daha az haberi olmayacağı gibi. Yazıyı daha fazla dağıtmamak adına kısaca toparlayalım. Gözlemlenen körler, alanında büyük başarılarla imza atmış kimseler. Geometri profesörü, müzisyen, birden fazla dil bilen kişiler. Bu vasıflara sahip olmayan körlerde incelenmiş olsaydı daha dengeli bir analiz şansına sahip olabilirdi yazarımız.

Yapılabilirlik açısından bugün kör ya da gören birçok insanın körler yapamaz dediği şeylerin o zaman bile yapılıyor olması beni mutlu etti. Sevgili yazarımızın bu konudaki fikirlerinin sürekli olumluya evrilmesine mutlu oldum. Bu metinden 34 yıl sonra değişen gözlem ve fikirlerini kısa notlar şeklinde tekrar ekliyor. En sevdiğim gelişme, engelliliğin mutsuzluk olmadığını savunmaya başlaması ve 34 yıl bu konu üzerine çalışması.

Metinde, yapılmak istenenin farklı yollarla yapılabileceğinin keşfedilmesi de önemli bana göre. 34 yaşındayım. 34 sene daha yaşarsam ki hiç sanmıyorum, bu yazıya bakıp altına değişen fikirlerimi ekleyeceğim.

Güzel olanı aramaya çıktığımız yolda bilinçle ve aşkla ilerleme umuduyla. 34 Yıl pardon bir ay sonra görüşmek dileğiyle. Sevgiyle kalın, olaylara karışın.

MİNİK MERAKLILARA KÖRLÜĞÜ ANLATMAK

Canan Çam Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 75, Mayıs 2020

Merhaba değerli okurlar. Bu ay sizlere, hayatta zaman geçirmekten en çok zevk aldığım grup olan çocuklara farklılıkları ve bunun özelinde de körlüğü nasıl anlatabileceğimize üzerine düşünce ve deneyimlerimi aktarmak istiyorum.

Biliyorsunuz, özellikle de okul öncesi dönemde ve ilkokul döneminde olan küçük çocuklar, çok meraklıdır ve sürekli sorular sorarak meraklarını gidermeye çalışırlar. Hatta bazen soruların sayısını o kadar artırır ve soru sorma sürecini o kadar uzatırlar ki, yetişkinler, “Yeter artık” deyip sustururlar onları. Oysa, çocukların soruları hep öğrenmeye yöneliktir, yargılamak ve hatta eleştirmek gibi kavramlara hiç yer yoktur onların hayatında. Ancak yetişkinler olarak bizler bazen onları sustururuz ve düşüncelerini engelleriz.

İşte çocuklar tarafından sorulan bu sorulardan bazıları da farklılıklara dair sorulur. Hele de böyle sorular soruldu mu, sessizce kapatılmaya çalışılır konu ve çocuğun sorması yanlış bir şeymişçesine engellenmeye çalışılır. Asıl olan, çocuğa soruyu sorduğu anda cevap verebilmektir. Dedim ya, meraklı minikler hep düşünür, merak eder ve sorgular. Eğer biz onların sorularını engellersek, algılarının uygun olmayan biçimde şekillenmesine katkı sağlamış oluruz ki bu da çocukların gelişimini olumsuz yönde etkiler. Burada neyi kastetmek istiyorum, gelin bir örnekle açıklayalım. Örneğin, ben görme engelli bir yetişkin olarak tıkr tıkr bastonumla yolda yürüyorum ve annesinin elinden tutmuş giden bir çocuk soruyor annesine: “Anne, o ablanın elindeki ne?” diye. Annesi de, “Şiiiiışt, sessiz ol” diyor ve çocukla birlikte yanımdan uzaklaşıyorlar. Peki şimdi burada ne oldu; çocuk bir farklılık gördü, merak etti, annesine sordu, annesi ne yaptı, çocuğu susturdu ve çocuk yanlış bir soru sorduğunu düşündü. Oysa, bana göre anne şöyle söylemeliydi: “Anneciğim, abla görme engelli, yürürken önünü bizim gibi göremediği için elindeki bastonla kontrol ediyor engelleri ve baston ablanın engellere çarpmasını önüyor.” Anne, böyle cevaplasaydı çocuğun sorusunu, hem çocuğun merakı giderilecekti hem de belki çocuk körlükle ya da farklılıklarla ilgili başka sorular soracaktı. Bazen yolda yürürken bazı yetişkinler yanındaki çocuğa, “Çekil, çekil de geçsin” diyorlar. Oysa, ifadelerin çocukların hayatında büyük önemi var, “Hadi

ablaya yol verelim, geçsin” demek, çocuğun algısını olumlu yönde etkileyecektir. Çünkü kör biri geçsin diye çocuğu bir tarafa çekiştirdiğinizde, çocuk ne olup bittiğini anlamıyor ve ileriki yaşamında kendisi de yetişkin bir birey olduğunda, tuhaf tuhaf bakışlarla uzaklaşmaya çalışıyor kör bir bireyden. Dolayısıyla, neyi, neden yaptığımızı, çocuklara doğru bir şekilde anlatabilmek çok önemli.

Şimdi biraz da çocukların doğrudan kör bireylere sorduğu sorular üzerinden durumu açıklamaya çalışalım. Çocuklar ne gibi şeyleri merak ediyor ve bizler yetişkinler olarak nasıl cevaplayabiliriz onların sorularını? Haydi gelin, sorular ve cevaplar üzerine birlikte düşünelim.

Körler, renkleri nasıl anlarlar?

Biliyorsunuz, renkler ışık sayesinde algılanabilir. Eğer ışığı fark edebiliyorsa, bazı renkleri ayırt edebilir. Ama hiç ışık algısı olmayan bir kör, renkleri tanıyamaz. Ancak doğada var olan şeylerin renklerinin neler olduğunu bilirler. Örneğin gökyüzünün renginin mavi olduğunu, çimenin renginin yeşil olduğunu, meyvelerin rengini, sebzelerin rengini tabii ki bilirler. Ama “Benim üzerimdeki kıyafet ne renk?” diye sorulduğunda, bunu cevaplayamazlar. Çünkü renkler, dokunarak anlaşılabilirler. Renk dışındaki her şey dokunarak anlaşılabilir, bir şeyin şekli, boyutu gibi birçok özelliğini, körler dokunarak anlarlar.

Körler nasıl yemek yer?

Aslında körler herkes gibi yemek yer. Yemek yemek, yani kaşığı tutmak, çatalı tutmak, bıçağı kullanmak, daha çocukluk zamanından başlayarak uygulamaya uygulamaya öğrenilen becerilerdir. Dolayısıyla zamanla bu bir düzen haline gelir ve herhangi bir zorluk olmaz. Zaten yemek yerken hiç kimse görmeye ihtiyaç duymaz. Sadece, körlerin masada neler olduğunu bilmeye, bunların yerini dokunarak öğrenmeye, tabağında birden fazla çeşit varsa, onların tabağın neresinde bulunduğunu bilmeye ihtiyacı vardır. Örneğin, masada ekmek, su, tuz ve biber, peçete nerede gibi bilgileri öğrenmeye ihtiyaç duyarlar. Bunun sebebi de ihtiyacı olan şeye doğrudan kendilerinin ulaşmak istemeleridir.

Körler kendi kıyafetlerini nasıl seçerler?

Körlerin de herkes gibi kıyafet dolaplarında bir yerleştirme düzeni vardır. Herkes kendi düzenini kendisi belirler. Örneğin, bazı körler kıyafetlerini renklerine göre gruplayabilir, bazıları kıyafetlerine renk etiketi yapıştırabilir, bazı kıyafetlerin de kendilerine özgü dokuları vardır ve kolayca ayırt edilebilir. Bazen de renk tanıyıcı dediğimiz teknolojik cihazları kullanarak kıyafetin rengini öğrenip ona göre seçim yapabilirler. Dolayısıyla, dolaptan istedikleri kıyafeti seçip rahatlıkla giyebilirler. Kıyafetin önünü, arkasını, tersini, düzünü nasıl ayırt ettiklerine gelince de, ön tarafın boğaz kısmı daha aşağıda, arka tarafınki ise daha yukarıdadır: kıyafetin tersinde dikişler daha belirgindir, düz kısmında ise dikişler içeride kaldığından daha az belirgindir.

Körler nasıl televizyon izler?

Körler, televizyon izlerken daha çok seslerden yararlanırlar. Ancak bazı bölümlerde hiç konuşma olmadığından, sadece müzik veya hareketlilik olduğundan bu bölümleri anlamakta güçlük yaşarlar. Böyle durumlarda, birlikte televizyon izledikleri kişilere sorarak, o bölümde ne olduğunu öğrenebilirler. Ayrıca bazı film, belgesel gibi televizyon programlarının sesli betimlemesi vardır. Sesli betimlemede, sadece gözle görülen, herhangi bir konuşmanın geçmediği bölümler, ikinci bir ses tarafından ayrıntılı bir şekilde anlatılır ve kör birey de böylece kolaylıkla kimseye sormaya ihtiyaç duymadan izlemeye devam edebilir.

Körler nasıl okuyup yazarlar?

Körlerin kullandığı bir kabartma yazı vardır. Bu yazıya Braille alfabesi de denmektedir. Bu yazı, çivi gibi sivri uçlu bir kalemin kağıda batırılıp çıkarılması yoluyla yazılır. Böylece kağıt üzerinde farklı biçimlerde görünümlere sahip noktalar oluşur ve kör bireyler bu noktalara parmaklarıyla dokunup ne yazdığını kolayca okuyabilirler. Kabartma yazıda da her harfin, her noktalama işaretinin ve her sayının bir gösterimi vardır. Yani kısacası, körler yazıyı parmaklarıyla dokunarak okurlar. Kabartma yazıyı tamamen öğrenen ve yaşamın birçok alanında kullanan kör bireyler, ayrıca bilgisayar ve telefonlardaki ekran okuyucuları kullanarak da yazı yazabilir ve okuyabilirler. Yine günümüzdeki teknolojik

gelişmeler sayesinde, cep telefonlarında bulunan kabartma yazı uygulaması üzerinden de yazı yazıp okuyabilirler.

Körler, bilgisayar veya cep telefonunu nasıl kullanır?

Aslında körlerin kullandığı bilgisayar veya cep telefonunun, herkesin kullandığından bir farklılığı yoktur. Sadece körlerin bilgisayarlarında veya cep telefonlarında ek olarak bir sesli program vardır. Körler, sesli programı aktif hale getirdiklerinde, ekranda ne yazıyorsa, onu sesli program aracılığıyla duyarlar ve yine aynı şekilde kendileri ne yazarlarsa, onu da sesli program sayesinde duyarak işlemlerini sürdürürler.

Körler, bir yerden başka bir yere nasıl giderler?

Körler, beyaz baston dediğimiz bir araç kullanırlar. Beyaz baston, onların yol arkadaşıdır ve yolda hareket ederken bastonu hiç yanlarından ayırmazlar. Çünkü baston sayesinde, kaldırımları, kaldırım üzerindeki engelleri, yol ayrımlarını, merdivenleri, kapı girişlerini ve bunun gibi gören bireylerin gözüyle gördüğü her şeyi fark ederler. Gören bireyler nasıl hareket ederken gözlerini kullanıyorsa, körler de bastonlarını kullanır ve dokunma yoluyla yollardaki ipuçlarını ve işaretleri keşfederler.

Körler parayı nasıl ayırt eder?

Biliyorsunuz, metal paraların boyutları birbirinden farklıdır ve körler dokunarak rahatlıkla paranın miktarını anlayabilirler. Kağıt paraların da aslında boyutlarında farklılık vardır ancak bu farklılık metal paralardaki gibi anlaşılır değildir. Bu nedenle, bazı körler farklı miktardaki kağıt paraları farklı şekillerde katlayarak cüzdanına yerleştirmeyi seçebilirler. Bazıları kabartma olarak miktarların üzerine yazıldığı para tanıma cetveli ile paraların boyunu ölçerek öğrenebilirler, bazıları ise cep telefonlarındaki uygulamaları kullanarak paraların miktarını öğrenebilirler.

Körler nasıl alışveriş yapar?

Aslında bu tür günlük yaşam alanlarında körler de herkes gibi hayatın içine dahil olurlar. Fırın, manav, market, kasap, eczane gibi yerlere giderek alışveriş yaparlar. Eğer küçük bir alansa, sürekli gittikleri bir yerse ve buralardaki eşyaların yerleşim yerleri sürekli değişmiyorsa, meyve, sebzeleri kendileri seçebilirler. Ancak market gibi büyük yerlerde sürekli eşyaların yerleştirilme düzeni değiştiği için oradaki market görevlisinden destek isteyebilirler. Bu desteği, istedikleri ürünün markasını belirlemek, fiyatını öğrenmek veya bir ürünün son kullanma tarihini öğrenmek için de talep edebilirler. Çünkü ürünlerin üzerinde görme engellilerin kullandığı Braille alfabesi ile yazılı etiketler olmadığından ürünlerle ilgili bu bilgilere ulaşamazlar. Bazen market alışverişlerini kendileri yapmayı ve ürün etiketlerini cep telefonlarının kamerasına tutarak sesli programlar aracılığıyla okutmayı da tercih edebilirler. Bazı körler ise, internet üzerinden sipariş oluşturabilir ve alışverişlerini yapıp ürünlerin doğrudan eve gelmesini sağlayabilir.

Körler nasıl yemek yapar?

Yemek yaparken kullanılacak ürünlerin her birinin farklı şekillerde, farklı boyutlarda, farklı dokularda paketleri veya kutuları vardır. Dolayısıyla, bu şekilde ürünün ne olduğunu ayırt edebilirler. Ancak bazı ürünlerin paketleri birbirine çok benzeyebilir, böyle durumlarda ürünlere Braille olarak isim etiketi yapıştırabilirler. Buzluğa yerleştirdikleri ürünlere yine ayırt etmek için Braille etiket yapıştırabilirler. Fırın gibi mutfakta kullanılan elektronik aletlerin üzerine saati ve dereceleri ayarlamak için farklı dokularda etiketler yapıştırabilirler. Sebzeleri soyma, doğrama, dilimleme gibi işlemleri bıçak ya da farklı küçük ev aletleri gibi şeyleri kullanarak yapabilirler. Pişirmeye başladıkları bir sebzenin veya bakliyatın şişip şişmediğini kıvamından, kokusundan, yoğunluğundan anlayabilirler. Herkesin kendine özgü bir yemek pişirme yöntemi olabilir ve herkes aslında kendine özgü çözümler geliştirebilir.

Evet değerli okurlar. Bu ay da geldik yazımızın sonuna. Çocukların körlerin yaşamına dair sordukları bazı sorulara örnekler vererek, onların meraklarını nasıl giderebileceğimizi anlatmaya çalıştım. Görüldüğü gibi çocuklar genellikle, “Körler yazı yazar mı, körler alışveriş yapar mı?” gibi sorular sormuyorlar, onların soruları çoğunlukla hayatın içinden bir şeyleri nasıl ve hangi yöntemleri kullanarak yapabildiğimiz üzerinedir. Gelin bizler de yetişkinler olarak bu minik meraklılara düşünme, merak etme ve sorgulama fırsatı verelim, onları teşvik edelim, onların sorularını cevaplayalım ki, ileride yetişkin bireyler olduklarında, farklılıklara önyargıyla yaklaşmasınlar. Unutmayalım, çocuklar önyargılarla doğmazlar, biz yetişkinlerin öğretileri, onların düşünce ve davranış biçimlerini belirler. Düşünen, sorgulayan, merak eden, keşfeden bireyler yetiştirmek dileğiyle bir sonraki yazıda görüşmek üzere.

A-NORMAL

Bahar Turan

psybahar@gmail.com

Sayı: 75, Mayıs 2020

Netflix'te mini dizilerden biri Unorthodox. New York'ta kapalı bir Yahudi topluluğundan gelen, doğurmak ve ev kadını olmak dışında başka bir şey olmasını reddeden kurallardan kaçan bir kadını anlatıyor. Hikayeye dair herhangi bir ipucu vermek istemiyorum. Burada tartışacağım şey, kendini kapatan bir Yahudi toplumuyla ortaklığımızın olup olmadığı.

Yahudiler Nazi soykırımı dışında da kendilerini öteki konumunda buldukları soykırım, işkence anıları yaşadılar. Her biri mutlaka toplumsal olarak kendilerini korumaları gerektiğini çağrıştıracak mesajlar taşıyordu. Bunu aktararak bugünkü kültürel kodlarına eriştiler. BU yalnızca dışarıya karşı korunmayı değil, içeride de sıkı denetimi ve belli vazgeçilmez kuralları gerektiriyordu kuşkusuz. Unorthodox'ta işlenen topluluk, New York gibi bir yerde örneğin kadınların ne kadar dışarıyla bağlantıda olabildiğini ve ideal yaşam algılarını resmediyor. İç içe bir yaşam, birbiriyle alan bırakmamacasına fazla alaka, dedikodular, normlar ve nefes almaya imkan vermeyecek kapalılık... Bir kadın için okul yok, şarkı söylemek yok, kocasına hizmet dışında kendini geliştirme yolu yok.

Peki, yalnızca bu Yahudi toplumu mu böyle içine kapalı bir hayat sürüyor dersiniz? Sadece onlar mı hem kapanmak zorunda hissetmiş hem aslında bir şekilde kapatılmış? Kendini izole eden bir topluluktan her söz edişimizde, aynı zamanda bu izolasyona zemin hazırlayan koşulların yaratıcılarını da anmak gerekir. Tabii o mimarların öne sürdükleri ve yaşattıklarına göre de kendini tehlikede hisseden insanların içedönüklük dereceleri değişiyor. Fakat hep bir güvensizlik, hep bir ötekinin yanında kendini çıplak hissetme... Kimi zaman da kendini kanıtlaması, öteki oluşlarından sıyrıldığını ilan etmesi gerekiyor. Zorunlu olmadıkça dilini konuşmamak gibi mesela. "Ben aslında onlardan değilim" demenin bir yolunu aramak için çırpınmak mesela.

Kendi topluluğundan çıkan Esty kendisi gibi ötekilerleyken, daha umutlu hissedebiliyor. Hiç bilmediğimiz bir ihtimalse normallerin arasında ne yapabileceği, onu umudunun ne kadar taşıyabileceği olasılığı. İşte çoğunlukla yaşanan senaryo çokluğun içinde

farklılığın yitip gitmesi. Fakat burada bir istisnayı izliyoruz. Bir zaman kendince makul kurallarla zapt ettiği topluluğun içinden kendini bulmak, kendi olmak üzere kaçan, kendi topluluğunda başarısız bir kadının dışarıda o kadar da beceriksiz olmadığına tanıklık ediyoruz. Tam da bu tanıklık anında zihnimden belli kimliklere, işlere, yaşamlara hapsedilmiş başka başka insanlar geçti. Tabii biz sakatlar da. Kiminle yaşayacağı zaten bilinen, ne kadar eğitimin, hangi konuda eğitimin yeterli olacağı malum, nerede çalışacağı aşikar sakatlar için öte bir dünya çoğunlukla mümkün değil. Dışarıya çıktığımızda, kendimizi bulmaya çalıştığımızda, nasıl canavarların bizi ezeceğine dair uzunca bir listemiz var. Tabii bu liste tamamen hayali değil. İçinde bizi günbegün sömürecek birtakım gözü dönmüş ruh emiciler de var. Kimse dışarısının tamamen güvenli olduğunu söyleyemediği için kimimiz baştan kaybedip tükeneceği yola çıkmak istemiyor. Belirlenmiş sınırlarda kalmak, yaşamını daha çok garantilemek demek. Tıpkı Unorthodox'ta içeride kalan diğer kadınlar gibi. Hiçbirisi suçlu, cesaretsiz ya da basiretsiz değil. Tabii bir yandan da her şeyin canına tak ettiği bir anda elindeki fırsatı kullanıp dışarıya kendini atan birileri de olacak. Buna cesaret, gözü karalık ya da arzu ettiğiniz başka bir şey diyebilirsiniz. Bence bu yalnızca sağa ya da sola dönmek gibi bir şey. Tam dönüşte birinin acısı ve riski, diğerine ağır basıyorsa gayet tabii daha iyi olanı seçersiniz. Peki ya örneğin sakatsam, hayatımda hiç böyle yol ayrımları olabilir mi? Eğer Esty'de olduğu gibi başka bir ülkeye gidişimin garantisi gibi bir imkansa, muhtemelen ayırmda duygularım ve mantığım gidişi gösterecek çelişe çelişe.

Yine de dışarıda var olmak, yani bize çizilen sınırların ardına geçmek, birden çok defa sınanmak anlamına da gelir. Çıkarız ama paramız biter... Ve biri dikilip karşımıza, "Tek bir kuruşun kalmadığında, döneceksin ama o zaman geç olacak" diyebilir. Bunun haklı bir uyarı olduğunu, ekonomik imkansızlıklardan ötürü umutlarını, hayallerini geride bırakanlardan dinledik, dinliyoruz. Ve hatta daha çocukluktan başlayan bu eşitsizliğin, başkaları tarafından işe yaramaz görüleceğimiz yıllara kadar süren sistematik bir ayrımcılığın, şiddetin ürünü olduğunu biliyoruz. "Paran yoksa, farklıysan, ötekiysen, işe yaramaman için yalnız ben çalışmayacağım, sen de kendini yiyip bitirmek için bana destek vereceksin" diyen bir yaratığın, yalnız benim değil, sizin de zihninizde canlandığını tahmin edebiliyorum. Çünkü Unorthodox'un bana bu çağrışım yolunu açmasının bir nedeni de bu. Bir kimliğe mensup olanların topluluğu, kendisi gibi olanlarla oturup gerçekçi bir değerlendirme yaptığında koruma içgüdüğü ağır basıyorsa, dışarıya güvensizlik kuvvetliyse, varlığını sürdürmek için tedbirler alacaktır. Bunun için de dışarı çıkmak isteyeniyi caydırmak, kendi içinde belli hiyerarşiler yaratarak kapalılığı / özdenetimi tesis etmek sayılabilir.

Biz de birbirimize zaman zaman yapmıyor muyuz? "Gidersen, yorulursun" demiyor muyuz? Gerçekten gidenlere kimi zaman kıskançlıkla, kimi zaman imrenerek, kimi zaman hüsrarla bakmıyor muyuz? Dışarıda kaldığında dağılıp gidenlere "Ben söylemişim" derken, bir diğer yanımız acı çekmiyor mu bu yenilgiden?

Gerçekten o kadar siyah beyaz mı içerde kalmak, içerde kalmaya zorlanmak, dışarı çıkmak veya reddedilmek? Burada suçlanacak kimse var mı? Yoksa zaman kendimizi, birbirimizi ve olan biteni şöyle bir irdeleyip anlama zamanı mıdır?

OSCARLI BİR FİLM VE BETİMLEMESİ

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 75, Mayıs 2020

Bu ay bir film üzerine yazmaya kesin karar verdikten sonra hangi film olabileceğini tasarlarken Engin Yılmaz'ın öğrencileriyle yaptığı Canlı Betimleme programı duyurusunu işittim. Merakla kulak kabarttım. Konu sinema tarihinin en bol ödüllü filmlerinden biri olan Parazit idi. Programda film karakterleri ile kimi sahnelerdeki mekanlar tasvir ediliyordu. Can kulağı ile dinlerken, karar verilmişti bile.

Geçen gün annemle mutfakta TV kanallarını zaptlarken, aslında filmin adını duymuştum. Ancak ortalarında bir yerlerdeydi ve annemi pek sarmamış görünüyordu. "Bu ne biçim film?" dedi ve derhal kanal değiştirildi. Bu konuşma kafamda kaldığından, programdan sonra hemen bilgisayar başına geçtim ve Bein Connect sitesinde filmin olduğunu bildiğim betimlemeli versiyonunu aramaya başladım. Bu arada kendime de hayli sövdüm. Takipçilerim bilir. Ben hayatı hep ertelerek yaşayanlardanım. Yılda bilmem kaç lirayı Digiturk'e öderken doğru dürüst tek bir filmi, hem de eş erişimli halleri olduğunu bile bile nasıl izlemez insan. Bu ne menem bir aymazlıktır?

O kadar bir haberim ki Bein Connect sitesinde film bölümünü tıkladım. Ara ara betimlemeli Parazit'e ulaşamıyorum. Oysa biliyorum, var. Baktım sitede "canlı hizmet" seçeneği bulunuyor. Hemen tıkladım. Allah'tan nispeten erişilebilir bir hizmet. Nasıl ulaşabileceğimi sordum ve yanıtımı aldım. Bir kez de buradan teşekkür etmek isterim. Oysa, çok basitmiş. Filmler bağlantısına tıkladıktan sonra, betimleme linki var. Orada da tüm erişilebilir filmler çarşaf gibi seriliyor. Tam benlik olduğu gibi giriş bölümünü hayli uzattıktan sonra, filme geçebiliriz artık.

Film, Güney Kore yapımı. Bilgilerine baş vurduğum İMDB, Beyaz Perde siteleriyle ve Digiturk'un kendi sayfalarında gördüğüm kadarıyla Dram, gerilim ve komedi olarak kategorilendiriliyor. Tanıtımlarda yönetmen sütununda Bong Joon Ho adını görüyoruz. Senaryosunu ise yine Bong Joon Ho ile birlikte Jin Won Han yazmış. Oyuncu kadrosunda ise Song Kang-Ho, Woo-sik Choi, Park So-Dam, Chang Hye Jin, Sun-kyun Lee, Cho Yeo-jeong gibi isimler bulunuyor.

Son birkaç yıldır biraz fazla Güney Kore dizisi izlemiş biri olarak genelde dizi müziklerini çok beğeniyordum. Nitekim bu filmin müziklerini de çok iyi buldum. Pek tanınmasak da film müziklerini Jaeil Jung'un yaptığını söylemek isterim. Film Kasım 2019'da gösterime girmiş ve orijinal adı: Gisaengchung. Parazit, Oscar, Altın Palmiye ve Altın Küre başta olmak üzere pek çok festival ve kuruluştan toplamda otuz üç ödül almış. Digiturk'un sitesinde doksan ikinci Oscar törenine damga vurduğu ve tarihinde ilk kez dili İngilizce olmayan bir filmin, en iyi film ödülünü aldığından söz ediliyor. Ayrıca film, İMDB'nin en iyiler listesine de girmiş. Yeri gelmişken, sitelerde aldığı puanları da vermek istiyorum bu noktada sizlere. İMDB'de 8.6; Sinemalar.com'da 8.2 olarak puanlanmış site katılımcıları tarafından. Beyaz Perde'de ise, basın, üye ve site puanları ayrı ayrı verilmekte. Buna göre basın: 4.4; üyeler: 3.9; sitenin kendi ise 4.5 olarak değerlendirmiş ki bu Beyaz Perde için çok iyi bir puan.

Konu hakkında bilgi vermek için filmin özetlerine çeşitli sitelerde baktım. En öz ve yalın ifadeyi Digiturk'un sitesinde buldum ve buraya olduğu gibi kopyalıyorum: "Fakir Kim ailesi, çok zengin Park Ailesi'nin yanında çalışmaya başlar. Yavaş yavaş evi ve düzeni ele geçiren Kim ailesi, ummadıkları bir tehditle karşılaşacaktır." Fakat yine de İMDB'deki şu cümleyi de film hakkında kilitleri açıcı olması bakımından, almadan edemedim: "Açgözlülük ve sınıf ayrımcılığı, zengin Park ailesi ile yoksul Kim klanı arasında yeni kurulan simbiyotik ilişkiyi tehdit ediyor."

Her zaman çok uzatarak yazıyorum anlatacaklarımı biliyorum. Fakat bu film hakkında o kadar çok şey var ki bunların büyük bir kısmını okuyamadım bile üstelik.

Film, pek çok izleyici ve sinema eleştirmeninin de dediği gibi başından sonuna dek sıkılmadan izlenen akıcılıkta bir yapıt. Sosyal yaşantı anlamında belki biraz bize yabancı bir çerçeveden anlatılanlar ama bir o kadar tanıdık bildik duygular. Parazit, asalak anlamına geliyor ve filme adını vermesi de bu detaydan kaynaklanıyor anladığım kadarıyla.

Bunlardan başka, genelde yabancı filmlere yapılan Türkçe dublajları çok başarılı bulurum. Ancak bu film için bunu söyleyemeyeceğim kendi adıma. Duyguları, olanı biteni oyuncu duyarlılığında verebilenler, Bay Kim, Bayan Park ve ilk hizmetçiydi bana göre.

Son olarak bana bu filmi izlettirip ele almamı sağlayan Engin'in öğrencilerinin kaydını, filmi izledikten sonra mutlaka dinleyin. Ben, izlemeden önce de dinledim ama izledikten sonra siz de bildiğinizden hem mekanları hem de karakterleri daha iyi

oturtuyorsunuz kafanızda. Bu vesile ile Hande, Batuhan ve Seyhan'a ben de buradan teşekkürlerimi sunmak isterim. Programın Dünyaya Seslen bağlantısını yazı sonunda bulabilirsiniz.

Filmin sesli betimlemesi üzerine söyleyeceklerime gelince, Parazit'in eş erişimi de Digiturk'un erişilebilir tüm filmlerinde olduğu gibi kanal tarafından SEBEDER'e yaptırılmış. Sesli betimleme metin yazarı, Hülya Gülay Ogelman. Filmin ayrıntılarını Ünsal Coşar'ın sesinden dinliyoruz. Alt yazılar Hatice Başpınar tarafından kaleme alınmışken, ayrıntılı işaret dili çevirmenliğini ise Berrak Fırat yapmış. Son kontrolde ise Fulya Akbaba ve Samet Demirtaş adlarını görüyoruz. Teknik yapımda da her zamanki gibi Yeni Gökdelen Tercüme ve Dağ Purodüksiyon var.

Öncelikle söylemem gereken şey; filmde replikler o kadar çok ki bulunan kısacık boşluklar çoğunlukla betimleme metin yazarı tarafından azami düzeyde değerlendirilerek, olabildiğince çok şey anlatılmaya çalışılmış. İyi bir betimlemede olması gerektiği gibi. Öyle ki hızla değişen sahneler ve aralarda görselliğe dair detaylar birbiri ardınca geliyor. Pür dikkat filme konsantre olmalısınız, tek bir ayrıntıyı kaçırmamak için.

En başta belirtmem gereken bir şey daha var. Ünsal Coşar'ın sesi ve anlatımı filmle ve Türkçe dublajda kullanılan seslerle o kadar iç içe geçmiş ve anlatım o kadar doğal akıyor ki filmi üst üste defalarca izleyip her seferinde betimlemenin bir cümlesini filmin orijinalinden saymışçasına geçtiğimi diğer izleyişimde fark ettim. Ha bu arada, birkaç kez baştan izlemek zorunda kalmamın bir nedeni de, filmi Chrome tarayıcısında açtığım Bein Connect sitesinde maalesef erişilebilir bir geri veya ileri al butonu bulamamamdan kaynaklandı. Bunu yetkililere ilettim. Dilerim kısa zamanda çözülür.

Zaman zaman betimleme seslendirmenin sesi, repliklerin üstüne gelmiş montajda ama bu hiç rahatsız etmedi beni film boyunca. Belki de dublaj ile seslendirmenin ses dengelerinin iyi ayarlanmış olmasından kaynaklanmıştır bu.

Bununla birlikte, filmde sahneler, mekanlar, olaylar ve zamanlar oldukça hızlı ve birbiri ardınca değişiyor ve bu değişimler sırasında film karakterleri sürekli bir şeyler söylüyor. İzleyince bunu sizler de çok net göreceksiniz. Ancak yine de değişen zaman ve mekan gibi detaylar çoğunlukla atlanmamış. Fakat karakter betimlemelerine yönelik ufak tefek birkaç ipucu dışında pek bir ayrıntı yok. Bunun asıl sebebi, paragrafın ilk cümlesinde söylediğim gibi film sahnelerinin pek izin verir şekilde olmamasından kaynaklanması.

Ki-Jung ile Şoför Yun araçta giderken, Ki-Jung'un kilodunu çıkardığı sahnede fondan bariz adam sesleri geliyor. Neyse ki sesli betimlemede bu seslerin yolda kavga eden iki adamdan geldiğini öğreniyoruz. Eğer bu ayrıntı söylenmemiş olsaydı, ben, "O adamların arabanın içinde işleri ne?" diye düşünmekten kendimi alamazdım. Sonuçta sesler o kadar duyulur durumda ki dikkat çekmemesi ve arabanın içinden geldiğinin düşünülmemesi mümkün değil.

Bayan Park, filmin başından itibaren "kısa saçlı" olarak ifade ediliyor. Başlangıçta bu anlaşılır ve kabul edilebilir bir şey. Ancak film ilerledikçe ön adını hiç duymasak bile biz artık onun "Bayan Park" olduğunu anlıyoruz. Dolayısıyla, "Bayan Park" şeklinde söylenmesi çok daha iyi olurdu. Nitekim, Da-Song'un doğum günü kampı için Park ailesinin arabalarıyla yola çıktıkları sahnede, film boyunca "düz saçlı" olarak bildirilen Bayan Kim ile acayip bir söylem karmaşası oluşturmuş. "Kısa saçlı, düz saçlıya el salladı" gibi.

Filmdeki önemli ayrıntılar, betimlemede ustalıkla sunulmuş. Bu ayrıntılar, anladığım kadarıyla film karesi olarak da özellikle gösteriliyor aslında ve bu detay betimlemede de atlanmamış sonuçta. Örneğin; güvenlik kamerasının kablosunun kesik olduğunun veya Kim Ki-Taek'in filmin sonuna doğru sığınağa giden kabloları kopardığının bildirilmesi gibi.

Selden sonra Kim Ki-Taek, bir plakanın üstüne çocuklarını ve birkaç parça eşyayı koymuş suda ilerlemektedir. Biz, bunu betimleme seslendirmeninden öğreniyoruz. Benim merak ettiğim, çocuklar baygın mı orada? Zira neden bir çeşit sal olarak kullanılan o şeyi daha genç ve güçlü olan oğul değil de babası çekiyor? Orada bence betimleme yazarı sadece bir ya da iki sözcük ekleyerek bunu aydınlatabilirdi. "Baygın olan, uzanmış veya oturan" gibi.

Da-Song'un doğum günü partisinde çıkan arbede an be an çok güzel anlatılıyor. Sanıyorum kör izleyici de tıpkı dikkatli bir gören seyirci gibi olan biten olaylar arasında hiçbir ayrıntıyı kaçırmıyor.

Bundan sonra Kim Ki-Taek'in sesinden "bir ay sonra" ile başlayan replik cümlesini duyuyoruz ve o cümleden sonra Ki-Woo'nun başında dedektif ve doktor ile olan hastane sahnesine geçiliyor. Bunun mantığını kavrayamadım ben önceleri. Ancak tüm dikkatimi vererek izlediğim üçüncü keresinde bir sonuca vardım. Bence kim Ki-Taek oğlunun babasına Mors alfabesi ile yazdığı mektubundan okuyor o replikteki cümlesini. Çünkü uzun süre sonra oğlu onun varlığını ve yerini yine bu alfabe ile ışıklarla verdiği mesajdan keşfediyor. Tıpkı

Geun-se'in Da-Song'a verdiği mesajlar gibi. Ođlu da ona karşılık bir mektup yazıyordu evlerinde. “Ve babasına mesajını ilettili o halde” diye dűřündüm ben. Acaba gerçekten öyle mi?

Engellilik dersi öğrencilerinin Radyo Engelsiz Eriřim’deki programlarından öğrendiğim bir řeyi de buraya eklemek istiyorum. Filmde son sahnede Ki-Woo’nun dűřünde satın aldığı Parkların evinin kapısında babası ile kucaklaştıktan sonra “O zamana kadar kendine iyi bak, hoşça kal baba” diyor ve film bitiyor. Oysa filmde, sanırım bunu söylerken hala oturdukları bodrumdaki evlerinin merdivenlerinden iniyormuş. Bunu o replikten sonra ekleyebilirlerdi diye tahmin ediyorum. Çünkü programı bir kez daha dinlememiş olsaydım ben bunu bilmiyor olacaktım.

Kadı kızında da olabilecek minvalde ufak tefek bir iki kusur dışında diyeceğim o ki Oscar’lı bir filmin betimlemesi de hemen hemen Oscar’lık olmuş.

Son olarak bilenler bilir, Beyaz Perde sitesinde filmlere dair eleştirileri de çok daha kısa yoldan bulabiliyorsunuz. Hem sitenin kendi eleştiri sayfasına hem de basında yer alan kimi eleştirilerin linklerine ulaşabiliyorsunuz. Bu kapsamda özellikle Evrensel'den şenay AYDEMİR ile Hürriyet'ten Uđur Vardan'ın yazılarını okumanızı sizlere şiddetle tavsiye ederim. Bu sayede sadece filmle ilgili değil, aynı zamanda yönetmen ve Güney Kore sineması ve tarihine dair çok kısa, çok öz ama önemli bilgileri bulabilirsiniz. Bununla birlikte, eleştirileri arama motorunda ararken dikkatimi çeken bir linki de eklemeden edemedim. Site BBC Türkçe. Bu site hakkında sizin de bakınca fark edeceğiniz ve beni çok mutlu eden bir řeyi söylemek istiyorum. Sitede verilen görseller etiketlenilmişti. Ben, haberi okurken aralara konmuş grafiklerin hangi görsellere ait olduğunu anlayabildim. Demek ki olabiliyormuş. Darısı tüm sanal dűnyanın başına...

Bağlantılar:

[Dűnyaya Seslen Canlı Betimlemeler 2. Radyo Programı:](#)

[Hürriyet Gazetesi Uğur Vardan yazı linki:](#)

[Evrensel Gazetesi şenay Aydemir yazı linki:](#)

[Beyaz Perde Sitesi Banu Bozdemir eleştirisi linki:](#)

[Parazit filminin gerçek yüzü: Seul’de bodrumlarda yaşayanlar - BBC News Türkçe](#)

EL-KOL HAREKETLERİYLE NESNE, ARGO TABİR, İDEOLOJİ, DUYGU VE YÖNLENDİRME İFADELERİ - 1

Murat Kefeli

m.k@muratkefeli.com.tr

Sayı: 75, Mayıs 2020

Yirmili yaşların ortasındaki bir avukat arkadaşımınla sohbet ediyorduk. Sorulan bir soru üzerine yanıtlamı sesli olarak vermek yerine muzip bir ifadeyle el hareketi yaptım. Ancak ne var ki elimi mıncıklayarak inceleyen arkadaşım, el işaretine bir anlam veremedi. "Sen misin, beni anlamayan!" diye mıkırdanıp peşi sıra aklıma gelen el işaretlerini yaptım. Ama cıks! Birçoğu için gelen cevap aynıydı: "Bu ne ya?"

Daha sonra birkaç kördaşa daha benzer sorular yönelttim. Çoğunluğunu bilen de oldu bilemeyen de... Ben de hazır Koronali günlerde kimse elleriyle oynamıyorken, fırsatı değerlendirmeye karar verdim. İlk olarak körüz.biz için belli bir kategorideki el işaretlerini satırlara döktüm. Ancak sonradan, "Ha onu ekle, ha bir de şu vardı," derken liste uzadıkça uzadı. Hal böyle olunca ilk yayınının EEEH Dergi'de olmasının daha hoş olacağını düşündüm.

İki parçaya böldüğüm yazının ilkinde nesne, argo ve küfür tabirleri ile ideolojik hareketlerle ilgili bilgiler yer alıyor. Deneysel ruhu gelişmiş arkadaşların yazıyı okumaya başlamadan önce ellerini yıkamasını tavsiye derim!

NESNELERİ VEYA HAYVANLARI SİMGELEYEN EL-KOL İŞARETLERİ

Silah: Hollywood filmleri ile can bulmuş bir harekettir. Trakya'da "dekmancılık" olarak adlandırılan ve tarla faresi kıvamında koşturan çocukların da sık yaptığı bir harekettir. Başparmak havaya, işaret parmağı öne doğruyken, diğer parmaklar kapatılarak yapılır. Ek aksiyon olarak da "Dşın! Dşın!" diye ateş edildikten sonra namluyu simgeleyen işaret parmak dudaklara yaklaştırılarak üflenir. "Bu ne alaka?" diye sorarsanız, yanıtı şu: İlk üretilen tabanca ve tüfeklerde sıkıştırılmış barut kullanıldığı için ateşleme sonrasında namlunun ucundan grimsi bir duman çıkarmış. Western filmlerinde de aynı duman çıktığı için Clint Eastwood bol bol üflerdi.

Makas: El öne doğru ve yere dikey olacak şekilde uzanmışken, başparmak, yüzük parmak, serçe parmak avuç içine kapalı durur. Geriye kalan işaret ve orta parmaksa, yukarı aşağı hareket ettirildiğinde bu anlam ortaya çıkar.

Kuş: Arkadan vuran bir ışıktan faydalanarak duvarda gölgeler oluşturmaya "gölge oyunu" denir. Bu oyunda birçok hayvanın başı sembolize edilebilir. En sık yapılan ve en basiti ise kuştur. Sağ el bileği sol el bileği üzerine avuç içleri yüzümüze doğru bakacak şekilde çaprazlama olarak konulur. Her iki el açık pozisyondayken, başparmaklar birbirine dolanır. Elin bitişik olan parmakları senkronize biçimde hareket ettirilerek kuş kanadı imgelenir.

Tavşan: Başın arkasına orta ve işaret parmağı dik biçimde açıkken diğer parmaklar kapalıyken yapılır. Fotoğraf çekimlerinde sululuk olsun diye yandakinin başının üstüne sıkça yerleştirilir. Bizde "tavşan kulağı" olarak adlandırılan bu şakalar Batı'da birçok yerde "eşek kulağı" olarak nitelendirilir. Aynı biçimde dikkatli yapıldığında gölge oyunlarında da tavşana benzeyen bir şeyler duvara yansıtılır.

Çekiç: Sadece yeri geldiğinde anlam kazanan bir harekettir. "Çak", "vur" fiillerinden türeyen ifadeleri karşılar. El, yumruk şekline getirilir, başparmak üstte ve yumruğun dışında kalır. Daha sonra el senkronize biçimde sanki bir yere vuruluyor gibi sallanır.

Boynuz: Tavşan kulağına benzer bir el hareketidir. Avcılar, av esnasında geyik gördüklerinde ses çıkarmadan yanındakine ifade etmek için bu hareketi yapar. Aynı zamanda aldatılan kişilere de "boynuzlu" demenin imgesel halidir. İki farklı şekilde yapılır. İlkinde sadece bir el başın arka tarafına bilekten yerleştirilir ve açık olan parmaklar aynı yönde ileri geri hareket ettirilir. İkincisinde "çift boynuzlu" anlamı vermek için her iki el birden başın arka kısmına yakın bir yerde yanlara yapıştırılarak sallanır. "Fark neden?" diye sorarsanız, yanıtı şu: Bazı geyik türlerinin çift çatalı boynuzu u olur. Örneğin Ren geyiği. Bazı hayvanlardaysa boynuzlar tek bir noktadan çıkar. Kimisi çatallaşarak iki yöne ayrılır. Yani tıpkı el gibi bir kökün iki tarafında çatalı boynuz olur.

Dürbün: Başparmak ve işaret parmağının uçları birleştirilerek ufak bir çember oluşturulur ve diğer parmaklar bu çembere uygun biçimde aralık bırakılarak yarı açık yumruk hâline getirilir. Her iki el bu biçime kavuştuğunda gözlerin üstüne yerleştirilir.

Kelepçe: Yeşilçam filmlerinde de sıkça kullanılan bir işarettir. Gururlu adamın, kötü karakterin tezgâhı nedeniyle polisle karşılaştığı sahnelerde kelepçelenmek için ellerini uzatma

anında yapılır. İki bileğin iç kısımları birbiri üstüne konur ve eller yumruk biçimde öne doğru uzatılır.

Cımbız: Aslında bu hareket tam anlamıyla bir nesneyi karşılamıyor ama yazıyı kategorize ederken uydurmam gerekti. İşaret parmağıyla başparmağın uçları birleştirilir ve sanki bir şeyi tutup çekermiş edasıyla hızla hareket ettirilir. Bir şeyler anlatırken, "Tereyağından kıl çeker gibi" ifadesi kullanıldığında ya da "Kelimelerimden cımbızla seçiyorsun resmen" tarzı bir ifade kullanıldığında yapılan bir harekettir.

Direksiyon/araba: Her iki el kullanılarak yapılır. Eller, hayali bir direksiyonu tutup sağa sola çeviriyormuş gibi hareket ettirilir. Yeri geldiğinde "araba" anlamına da gelebilir.

ARGO VE KÜFÜR ANLAMI TAŞIYAN EL-KOL İŞARETLERİ

Bu kategoride yer alan el hareketlerinin çoğu çirkin, terbiyesiz veya edepsiz olarak nitelendirilir. Açıklamaları yazarken bir nokta işaretiyle kelimeyi sansürleme davranışına girmemeyi tercih ettim. Nihayetinde ben birkaç nokta koyarak harfi öldürsem de siz okurken o harflerin ne olduğunu zaten anlayacaksınız. Bu noktada genç kördaşlara bir hatırlatma yapmak sanırım doğru bir davranış olur: Küfür, yeri geldiğinde ve uygun biçimde kullanıldığında nispeten anlamlı görülen bir şeydir. Ulu orta, gereksiz yerde ikide bir küfür etmek veya küfür anlamı içeren el hareketleri yapmak kişiyi sıg biri olarak gösterir. Argo ve küfür olarak algılanan bu hareketlerin, bu yazıya dahil edilmesinin tek sebebi, "Sen bunun anlamını biliyor musun?" sorusuyla karşılaşıldığında, "Evet, biliyorum; ne olmuş?" yanıtının verilebilmesi içindir.

Nanik: Pek de "argo" veya "küfür" olarak algılanan bir hareket değildir. Çocuklar tarafından hayli sıkça yapılır. Başparmak burnun ucuna yapıştırılır. Diğer parmaklar açıktır ve sağa-sola doğru sallanırken, "Nanik, nanik!" diye böğürülür.

Nah: Başparmak hariç tüm parmaklar yumruk misali içe doğru kapanıktır. Başparmağın ucu, işaret ve orta parmağın arasına sokulur.

Ultra nah: Kabul ediyorum, "ultra" kelimesi biraz uyumsuz oldu ama "bilekli nah" demek pek kulağıma hoş gelmediği için uydurayım dedim. Bu hareket iki elle yapılır. Sol el, avuç içi havaya bakacak şekilde tutulur. Sağ el, "nah" hareketi şeklindedir ancak hareketin ilk aşamasında başparmak sol elin avuç içine bakacak şekilde dik biçimde konulur ve sonra hızlı

bir hareketle sağ el öne doğru savrulularak sağ elin bileği sol el içine yerleştirilir. Bu hareketin asıl özelliği, eyleme geçiliş sonrasında sağ bileğin sol avuç içine vurmasıyla ortaya çıkan sestir. Hatta bu ses öyle önemlidir ki, küçük çocuklar "şırak" sesinin daha net duyulması amacıyla eyleme geçmeden önce sağ el bileklerini yalarlar.

Ultrasonic nah: "Ultra nah" anlamına gelen işaretin farklı versiyonlarını içeren harekettir. İlk versiyonda, "şırak" sesi çıktıktan sonra "nah" hareketini yapan el, yukarı aşağı sallanır. İkinci versiyonda ise "nah" işareti yapan elin bileği değil, bilekle kol arasında kalan alan diğer avucun içine yerleştirilir. "Uzun nah" olarak da adlandırılabilir bu harekette "şırak" sesinin daha güçlü olduğu, yapılan testlerle kesinlik kazanmıştır.

Siktir git: Amerikan filmleri aracılığıyla tüm dünyaya yayılmış bir el işaretidir. Özellikle sinirlenen serseriler, seks işçileri gibi karakterler sık sık kullanır. İşaret, yüzük ve serçe parmak avuç içine toplanarak başparmak bunun üzerine konur. Orta parmak ise dik biçimde havayı işaret eder. Hareket yapılırken, El hafifçe öne doğru hareket ettirilir. Tabii bu hareketin de "ultra" olarak adlandırılabilir ikinci bir versiyonu vardır. Parmaklar aynı şekilde kapalıdır; ancak ultra versiyonda başlangıçta orta parmakta kapalıdır ve "Sıra sende" ifadesini veren hareket yapılırken, hızlıca açılır.

Top: Maalesef ki gay bireyler dünyanın her yerinde argo kelime ve işaretlerle hakarete maruz kalır. Tarlabası, Çinçin gibi semtlerde sıkça yapılan hareketlerden biridir. "Topsun olm sen!" cümlesine eşlik eden geyiklerde de kullanılır. Başparmak ve işaret parmağının ucu birbirine gelecek şekilde bir çember oluşturulur. Diğer üç parmak açık ve birbirine bitişiktir. Bitişik olan parmaklar zemini işaret edecek şekilde tutulur. Aynı ifade ikinci bir el hareketi ile de yapılır. Bu harekette serçe, yüzük ve orta parmak birbirine bitişik şekilde avuç içinde toplanırken iki elin işaret ve başparmakları birbiri üstüne konarak bir çember yaratılır.

Kadın cinsel organı: Bazı arkadaşlar haklı olarak şimdi tonla laf söyleyecekler; ama var olan bir şeyi anlatmanın suç veya hata olmadığı kanısındayım. Her ne kadar birden fazla el hareketiyle ifade edilse de en çok bilineni şudur: Her iki elin serçe, orta ve yüzük parmakları, avuç içinde toplanmıştır. İki işaret parmağının ucu ve iki başparmağının ucu birbirine yapıştırıldıktan sonra iki el olabildiğince birbirine yaklaştırılarak aradaki boşluk azaltılır.

Geçirdim: Tam olarak neyi ifade ettiği hayli muallak olsa da argo el hareketleri içinde "nah"tan sonra en çok kullanılanıdır. Bir el yumruk yapıldıktan sonra, diğer elin avuç içiyle

yumruk hâlindeki elin başparmak kısmına hızla vurulur. "Geçirdim", "koydum" benzeri anlamlar taşır. Yapılan hareketin "başarılı" olarak nitelendirilmesi için vurma anında çıkan sesin gürlüğü temel etkindir ve maalesef ki o sesi çıkarmak için de avuç içini yalayan tipler mevcuttur.

Mega geçirdim: İki el yumruk yapılır ve kol dirseklerden kırk beş derecelik açıyla kırılır. Ardından her iki kol senkronize olmuş bir şekilde ileri geri hareket ettirilir. Bu hareket yapılırken kolların hareketine ters yönde gidip gelen kalça ise, cinsel ilişki anlamını verir.

Ultra geçirdim: Açıkçası tam olarak neyi ifade ettiğini çözmek pek kolay değildir. Futbol Federasyonu önüne gelene ceza kesmeye başlamadan önce, ezeli rakibine gol atan futbolcular sık sık yapardı. Hareket iki el ve kolla yapılır. Bir el yumruk hâline getirilerek kol dirsekten kırılarak havaya doğru tutulur. Diğer el ise yumruk hâldeki kolun pazu veya dirseğin iç kısmına konur. Ama tabii bu dinamik bir harekettir. Birkaç aşamada gerçekleşir. El yumruk yapıldıktan sonra, aşağıdan yukarı doğru kaldırılır. İşte o yükselme sürecinde boştaki el pazu veya dirseğin iç hizasına konur. Bu harekette de ses çıkartmayı başaranlar olur ama neyse ki anatomik yapımız gereği hiç kimse kendi dirseğini yalayamaz!

Oley: Yine futbol statları ile özdeşleşmiş bir harekettir. "Ultra geçirdim"e benzer ama bunda "geçirme" eylemi yoktur. Çoğunlukla tribünler, bir futbolcuyu veya teknik direktörü çağırdığında gerçekleşir. Futbolcu, tribünlere doğru koşar ve yumruk yaptığı elini dirsekten hafif kırarak peşi sıra üç kez havaya kaldırıp indirir. Yapılan her harekette, tribünlerden bir nida yükselir. Ardından da nezaket gereği oyuncu ellerini doksan derece havaya kaldırarak birkaç kez alkışlar.

Cinsel ilişki: İki elle yapılır. Ellerden birinin sadece tek bir parmağı açık, diğerleri avuç içinde kapalıdır. Diğer el ise, iç kısmında parmağın girebileceği kadar boşluk bırakılarak yarım yumruk hâline getirilir.

Göt: Yerine göre kullanıldığında anlamı olan bir işarettir. El yumruk şeklinde tutulur ve öne doğru hareket ettirilirken bakışlar da yumruğa odaklanır ve "Götsün sen", "Götün yiyor mu?" benzeri bir cümle kurulur.

Büzük büzük: Aslında aynı anlam "Götün yiyor mu?" kelimeleri ile de ifade edilir. El yine yumruk yapılır ancak diğerinden farklı olarak bunda yumruk açılır, kapanır, açılır, kapanır. Yerse!

Gevşek penis: El sıkı sıkıya kapanmamış yumruk şeklindedir ve bilek yukarı aşağı doğru sallanır. Kimi zaman diğer el sallanan elin bileğini sarar. Nusr-et lokanta zinciri sahibi Nusret'in, özel bir uçakta Ertuğrul Özkök'e bir mutfak hareketini gösterirken tıpkısının aynısından bu hareketi Özkök'e yaptırmış olması da tamamıyla kaderin bir cilvesidir.

Şapılan: Bu hareketin tam olarak nasıl nitelendirilmesi gerektiğine dair pek fikrim yok. Çünkü uygun zamanda kullanıldığında argodan uzak, espriye dayalı bir anlam içeriyor. Tiyatrolarda hayli sık kullanılır. Metin Akpınar ve Levent Kırca, skeçlerde yer verir. Örneğin dolandırılan biri anlatılırken, "Çok fena..." deyip susulur ve sonra el hareketi yapılır. "Çok kötü dövüşler", "Şekerin fiyatı yükselmiş memur..." gibi cümlelerden sonra yapılır. Sağ elle yapıldığını varsayarsak; el, avuç içi sola bakacak şekilde tutulur. Parmaklar, ortadaki eklem yerinden kırılarak içe çevrilir; amma velakin avuç içinde değil, parmakların elden başladığı yere yapıştırılır. Daha sonra el, bilekten dış yöne doğru olabildiğince gerilir. Elin biçimi bu hâle geldikten sonra da ileri geri doğru ahenkle sağlanır.

İDEOLOJİK, SİYASİ VE BİR AKIMI SİMGELEYEN EL-KOL İŞARETLERİ

İslami görüş: İşaret parmağı açık, diğer parmaklar avuç içinde kapalıdır. Kol havadayken işaret parmağı gökyüzünü gösterir. Cuma namazı sonrası yapılan eylemlerde çok sık kullanılmıştır. Genellikle topluluğu slogan açısından yönlendiren kişi, "Tekbir!" diye bağırdığında, kalabalık kolunu havaya kaldırarak bu sembolü yaparken bağırır ve sonra kol tekrar aşağı iner. Tam olarak hatırlamamakla birlikte yanlış anımsamıyorsam sağ kolla yapılan bir harekettir. Aynı zamanda Hizbullah başta olmak üzere birçok örgütün de simgesel slogan olarak kullandığı bir harekettir.

Özgürlük: Serçe ve yüzük parmağı avuç içine, başparmak onun üstüne konur. İşaret ve orta parmak ise, açık bir şekilde ve olabildiğince birbirinden ayrıdır. Latin Alfabesi'ndeki "V" harfini anımsatan bir görüntü belirir. 68 kuşağıyla birlikte dünya geneline yayılmış ideolojik bir imgedir. Sol görüşlü örgütler tarafından kullanılması nedeniyle, aynı zamanda bu yöndeki siyasal düşüncüyü de ifade eder. Genellikle sol kol ile yapılır ancak pek de bir kesinliği yoktur. Kimi zaman da polis tarafından tutuklanan kişiler tarafından "gurur, hak arayışı, zafer" vb. anlamları ifade ettiği düşünülerek kullanılır.

Bozkurt: Ülkücüler tarafından yapılan bir işarettir. Gölge oyunlarında da duvara "kurt başı" yansıması oluşturmak için yapılır. Yüzük ve işaret parmağı dik açıyla havada dururken,

diğer üç parmak önde, parmak uçları üst üste gelecek şekilde birleştirilir. Kol, havaya kaldırılır. Artık ortama göre kimi zaman sabit tutulur kimi zaman senkronize biçimde bir öne, bir arkaya doğru bilekten sallanır. Hatta Ozan Arif konserlerinde aşk duygusu içeren şarkılarda tıpkı tavernalarda maytap sallamaya benzer bir ifadeyle sağa-sola doğru sallayanlar da olur. Herhâlde, "Soldan hayır gelmez" yanlışından olacak ki bu işaret sağ kolla yapılır. Bir önceki cümlede yer alan "yanılgı" ifadesiyse bilinçli olarak kullanılmış ince bir itelemedir.

Yumruk: İşçi sınıfına yakıştırılmış olması nedeniyle, hem sol hem de sağ ideolojiler tarafından kullanılan bir imgedir. Mitinglerde, sloganın ritmine göre kol havaya kaldırılır ve dirsekten yapılan senkronize hareketle, slogana uygun bir biçimde sallanır. Yumruk, "gücü" ifade ettiği için işçi sınıfını yansıttığı düşünülür. Hangi kolla yapıldığına da pek dikkat edilmez. Ancak başta da dediğim gibi bu işaretin sabit ideolojisi yoktur. LGBTI eylemlerinde bile kullanıldığı olur.

Çift yumruk: Genellikle bireysel alanlarda ve yine işçi sınıfı tarafından kullanılan ve gücü temsil eden bir imgedir. Senkronize şekilde peşi sıra yapılmaz, bir kez yapılır ve birkaç saniye o şekilde durulur. Eller yumruk şeklindeki dik biçimde havaya kaldırılır.

Zafer: Çift yumruk havaya kaldırılarak yapılır. Genellikle müsabakalarda kazanan sporcular veya bir kazanım elde eden kişiler hissettikleri güç ve zafer duygusunu yansıtmak için kullanır.

Teşekkür: Bu hareket aynı zamanda "zafer" anlamını da verir. Genelde siyasi parti liderleri, kürsüde yapar. Kollar, baş üstünde havaya kaldırılır ve iki elin parmakları birbirine kenetlenerek ileri geri senkronize biçimde sallanır. Benzer şekilde havada alkışlama da "teşekkür etme" ifadesini karşılar.

Heavy metal: İdeolojik olarak değerlendirilmese de, bir akımın simgesi olduğu için bu kategoriye yazmayı akla yatkın buldum. Yüzük ve işaret parmağı dik biçimde havada açık; orta ve yüzük parmakları avuç içine yapışık, başparmak ise orta ve yüzük parmağın üstüne konarak yapılır. Türk heavy metalcilerin en büyük derdi ise bu hareketin "bozkurt" işaretine çok benzemesidir.

Duygu, davranış ve yönlendirme anlamı içeren el-kol işaretlerinin anlatıldığı ikinci bölümde görüşmek üzere...

SAKATLIK: YENİ BİR TARİH

BÖLÜM7: TEKERLEKLİ SANDALİYELER VE TAHTA BACAKLAR

Elif Nur Aybaş

elifaybas7@gmail.com

Sayı: 75, Mayıs 2020

Sunucu: Peter White

Akademik Danışman: David Turner

Yapımcı: Elizabeth Burke

Peter White

Engelliler cihazlarını severler, gerçekten de seviyoruz. Hepimiz, çalışan bir bıçak veya bir yarış tekerlekli sandalyesi olsun, son moda araçlarımızı sergilemekten keyif alırız. Benim durumumdaki gibi daha az atletik örneklerde ise, bu cihaz şu an biz konuşurken, dizlerimde duran ve beş bin kitap içeren dijital Braille okuyucu. Başka bir deyişle teknoloji bizi özgürleştiriyor. 18. Ya da 19. yüzyıllarda da durum farklı değildi, o zamanların arzu nesnesinin, kimisi çok sofistike olan tahta bacaklar olması dışında. Bugün gerçekten sıra dışı bir gün çünkü şu an tarihçi Julie Anderson ile birlikte stüdyoda oturuyoruz ve aramızdaki masada bir bacak uzanıyor. Ancak bu sıradan bir bacak değil. Anglesey Markisine ait. Marki, Waterloo Savaşı'nda bacağından isabet aldı ve daha sonra kendisi için bu bacağı yaptırdı. Şu anda Household Cavalry Müzesi'nde korunuyor ve görevliler büyük bir nezaket göstererek bu program için bize ödünç vermeyi Kabul ettiler. Julie, gerçek bir bacak gibi, değil mi? Henüz dokunmadım ama şimdi dokunacağım.

Julie Anderson

Gerçekten de etkileyici bir bacak. Sen dokunduğunda, nasıl hissettiriyor?

Peter White

Büyük, geniş ve odundan. Ancak yüzeyi ahşap değil, değil mi?

Julie Anderson

Değil. Yumuşak bir dokuyla kaplanmış.

Peter White

Evet.

Julie Anderson

Bu, gerçekten kaliteli bir bacak. Anglesey Markisi gerçekten varlıklı olmalı çünkü bundan çok sayıda sipariş etmiş. Londra'daki üretici James Potts'dan bir kerede dört tane istemiş örneğin. Eğer bacağın üst kısmına dokunursan, odundan yapıldığını hissedebilirsin ve evet tahta kurtları dahi var içinde. Küçük delikçikleri hissediyorsun. İşte burası bacağın denk geldiği kısım ve üzerinde de bu yumuşak doku.

Peter White

Evet, hareket ediyor ve üzerinde bir kaplama var. Bu hep üzerinde duruyor değil mi? çıkarılmıyor.

Julie Anderson

Hayır, çıkarmıyorsun. Aslında bu kaplama, bacağına daha canlı bir görünüm veriyor, ten renginde. Eğer dizden aşağıya doğru inersen, bir eklem hissedebilirsin, bükülebilen bir diz.

Peter White

Yani çok sofistike, değil mi?

Julie Anderson

Öyle gerçekten.

Peter White

Bu Marki için dizayn edilmişti, peki ya çok fazla kişi böyle şeylere sahip miydi?

Julie Anderson

Evet. Aslında Marki, onu popüler hale getirdi bütün Britanya'da.

Peter White

Aslında demek istediğim, çok pahalı olmalı, değil mi?

Julie Anderson

Kesinlikle, öyleydi.

Peter White

O halde, Anglesy Markisi gibiler için tamam. Peki ya yoksullar ne yapıyorlardı?
Yoksulsanız ne kullanıyordunuz ya da örneğin, çocuklar?

Julie Anderson

Eğer yoksulsanız ya da çocuksanız, tahta bacaklar kullanıyordunuz, bu çok basit bir odun sopa, bacağıın kalan kısmı sopanın üzerine yerleşiyor ve bağlanıyor.

Peter White

Çoğu insan kendi araçlarını yapıyordu, değil mi?

Julie Anderson

Çoğunlukla evet, ahşap bir sopa herkesin kolaylıkla oyabileceği bir şey.

Peter White

Peki ya çok yoksulsanız?

Julie Anderson

Çok yoksul ve rahatça hareket edemeyen birçok insan kendi küçük arabalarını tasarladılar. Kaykay biçimindeki bir nesnenin üzerinde oturuyorlar ve tekerlekleri sayesinde hareket ediyorlardı.

Peter White

Bu çok yaygın bir görüntü müydü?

Julie Anderson

Arabalar özellikle dilenciler ve sokaklardaki kimsesizler arasında çok yaygındı.

Okuma: sakat bir eski askerin betimlemesi

Burada, kimisi temiz ve güzelce giyinmiş, kimisi pis ve neredeyse tamamen çıplak beş yüz kadar parçalanmış yaratık görebilirsiniz.

Peter White

Yaralı erkekler sokaklardaki yaygın bir görüntü olmalı, 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl başında Fransa ile yapılan savaşın, Britanya'nın sağlıklı erkek nüfusunu tüketen insan maliyeti.

Okuma devam ediyor

Kimisinin eli kopmuş, kimisinin gözü yerinden çıkmış. Kimisinin başı dağılmış, delinmiş ve arda kalan boşluklar gümüş bir levha ile doldurulmuş. Kimisinin burnu düşmüş, kimisinin bacağı dizden aşağı ya da tamamen kopmuş.

Peter White

22 yıl süren Fransız Savaşı boyunca on binlerce asker ve denizci ülkeleri için hayatlarını verdiler. Kayıp bir bacakla hayatta kalmak kahramanlığın ve erkekliğin somut bir kanıtı haline geldi. Sonuç olarak, kimse Lord Nelson'dan daha seksi değildi.

Okuma: Lord Nelson üzerine romantik bir romandan

Bir kadın bir erkeğe kalbini verdiğinde, altı üstü bir bacak onun fikirlerini değiştirecek değildir. Eski püskü bir asker ceketi ile tahta bir bacak her zaman kalbimi yumuşatır, beni acıma ve merhamet duygularıyla baş başa bırakır.

Peter White

Herhangi bir isim de olabilir pekala bu. Tahta bir bacak hiçbir şey değil ama romantik. Bacağımı Napolyon Savaşı'nda kaybeden Thomas Jackson adlı bir askerin çok sıra dışı günlüğünü edindim. New castle Üniversitesi'nden Caroline Nilsen getirdi.

Caroline Nilsen

Bunu ilk okuduğumda çok şaşırdım. Şimdiye kadar benzeri bir şeyle ne karşılaştım ne de böyle bir şey elime geçti.

Peter White

Thomas Jackson'la ilgili olarak dikkatimi çeken, çok canlı ve açık olması. Siz ne dersiniz??

Caroline Nilsen

Evet, bu hatıralar eşsiz çünkü ampüte olan bacağın sargılarının ilk çıkarıldığı anı, ona yardım etmeye çalışmalarını, yeniden bandajlamalarını betimlemek için gerçekten özellikle zaman ayırıyor. Bütün bunlar onun için çok yıkıcı ve acılı hatıralar olmalı. Yirmi, otuz yıl sonra bile hala çok canlı hatırlıyor.

Thomas Jackson, Seslendiriliyor

Acılarımdan kurtulmak ümidiyle ilk pansuman günümü heyecanla bekliyordum. Ama ilk pansumanımda dayanmak zorunda kaldığım acıyı hiç unutamam. Ordudaki cerrahlar birine acı vermekle, kuruyup pıhtılaştıran kanla birbirine yapışmış bandajları açmakta çok nazik değillerdi. Bütün bunlardan sonra, yapışan alçının çapraz bağları olduğu gibi etime gömüldü. Yaranın yeniden açılması, bağların ve arterlerin yeniden bağlanması, temizleme ve yeniden bandajlama... Bu korkunç acının içinde kaybolmaktan korktum.

Peter White

Thomas Jackson bu acılı süreci sıklıkla tekrar etti. Eşiyle birlikte hastaneye yakın bir yerde yaşamaya karar verdiler. Bir seneden uzun bir süre enfekte olmuş et ve kemik parçacıklarından temizlenmek için rutin bir şekilde operasyonlar geçirdi. Nihayet 8 Ağustos

1815'te Chelsea Hastanesi tarafından muayene edildi ve kendisine bir emekli maaşı bağlandı. Chelsea emeklisi olarak de ücretsiz bir tahta bacak elde etti.

Thomas Jackson

Bu ek destek ücretsizdi, karşılıksız bir milli hediye. Şükran dolu olmam gerekmez miydi? Taktığımda vakur bir sessizlikle ve nefretle aşağı baktım, ve bir köpeğin kuyruğuna geçirilen bir tenekeden duyacağına benzer bir memnuniyet duydum. Utançla, kuyruğundakini dişleyeceği yakın bir yere doğru koşturan bir köpek... O kaba insanların şakalarının konusu, arsız çocukların eğlencesidir. Hiç kimsenin sempati duymadığı talihsiz bir asker emeklisi. Kendini izole edilmiş olarak görür, toplumun dışına itilmiştir.

Peter White

Thomas Jackson kendini toplumun dışına itilmiş olarak görebilir ama aslında o şanslı olanlardandı, ya da en azından hiç vaz geçmemişti. İnanılmaz derecede enerjik bir insandı, okul yöneticiliği dahil bir düzine iş yaptı, ve altmış yaşından sonra çokça tartışılan hatıralarını yazdı. Tahta bacağı sayesinde bağımsız bir hayat yaşayabildi. Şimdi eski savaş gazilerini geride bırakıyor ve Jane Austen'in kaplıcalarının nazik atmosferinde geçen sıradaki hikayemize geçiyoruz. Yaşamı, Londra Queen Mary Üniversitesi'nden Profesör Amanda Vickery tarafından ortaya çıkarılan ve engelli bir kadın olan Mary Hartley için, dans etmek yasaklı bölgeydi. Geçmişteki sakat kadınların yaşamlarını belgelemek büyük bir iş.

Amanda Vickery

Sakatlığın nasıl bir şey olduğuna, sakat kadınların nasıl hissettiğine dair bütünlüklü bir resim elde etmek çok zor sanıyorum. Arşivler artık ayakta değil. Demek istediğim, kadınlar erkeklerden daha az kayıt edilmişler. Arşivlerde yalnız kadınlar için çok az iz var, ve sakat kadınlar çoğunlukla yalnız çünkü sakatlık evliliği zorlaştırıyor.

Peter White

Fakat istisnalar var ve siz de onlardan birini buldunuz. Bize Mary Hartley’i anlatın lütfen.

Amanda Vickery

Mary Hartley benim talihli keşiflerimden biri. Berkshire Arşiv Ofisi’nde bulduğum bir düzine mektubun arasında rastladım ona. Bunlar sakat bir kadının, Mary Hartley’nin, acılarını betimleyen, hislerini ve duygularını kağıda geçiren bir hemşire tarafından kayda alınmıştı. Mary Hartley hiç evlenmemiş yaşlı bir kadın, bir milletvekilinin kardeşi, oldukça varlıklı biri. Her hasta ve yalnız kadın gibi kaplıcaların çekimine kapılıyor.

Okuma: Hemşiresinin mektubundan

Size yazdığım son mektuptan beri çok büyük bir acıyla başa çıkmaya çalışan sevgili hanımımınla ilgili size güzel haberler veremediğim için çok üzgünüm. Zavallı bacağı dün çok hassastı. Korkuyla doktorun gelmesini beklerken hep ağladı.

Amanda Vickery

Mektupları ilk bulduğumda, kaplıcalara tedavi olmak ve yeni doktorlarla tanışabilmek için gittiğini düşündüm. Orada pek çok tıbbi bakımla karşılaşılıyor ama kaplıcalara hiç gitmiyor, hatta yeni bir icat olan kaplıca sandalyesini bile denemiyor. Yeni cihazları öğrenmek için oraya gittiğini düşünmüştüm ama durum bu değil.

Peter White

Ama bir bakıma tekerlekli sandalye kullanmak için bir aday ve her yanda tekerlekli sandalyeler var. Yani neden, neden bir tane edinmiyor.

Amanda Vickery

Bu, benim için de can alıcı bir soruydu. Mektuplara bakarken. 1780’lerde, gerçekten de hasta ve sakatlar için bir rahatlama yeri olan kaplıcalar civarında, “gouty sandalyesi”

denilen bir ürünün reklamı her yeni katalogda yapılıyordu, sergilerde gösteriliyordu. Üstelik Mary Hartley'nin parası da vardı, eğlence için pek çok cihaz satın almıştı, Birmingham'lı müthiş bir mucit olan Mathew Bolton'la güçlü bir tanışıklığı vardı. Ama hareketliliğini arttıracak hiçbir şey satın almadı çünkü sanıyorum hareket halinde olmak kibar hanımlar arasında övülen, arzu duyulan bir şey değildi. Tekerlekli sandalyeler vb. Çok aktif hayatları olan ve bir şekilde bu hayatları bölünen, hareketten yoksun kalmaları büyük bir adaletsizlik olarak görülen erkeklere hitap ediyordu diye düşünüyorum. Fakat kadınlar için hareketlilik veya bağımsızlık övülen bir şey değildi diye sanıyorum.

Peter White

Tahta bacaklarıyla, bu asker emeklilerini ve kendisini üst kata kapatan zavallı Mary Hartley'I düşünmek, engelliliğin gerçekten ne olduğunu hatırlatıyor. Sanırım fiziksel olarak vücudunuzun yapabildiklerinden çok toplumun sizden ne beklediğiyle daha çok ilişkili. Yalnızca teknoloji, tekerlekli sandalyeler veya ahşap bacaklar değil, parayla, sınıfla ve Thomas Jackson örneğindeki gibi kişisel gayretle ilişkili bir şey.

Bir sonraki bölümde cinsellik ve evlilik...

Engelli olmak, duygusal hayatınızı tümüyle tatmin etmek hakkınızdan vazgeçmek demek miydi?

BİLGİSAYAR ALIRKEN NELERE DİKKAT ETMELİYİZ?

Ramazan Derin

raramazanderin@gmail.com

Sayı: 75, Mayıs 2020

Mail gruplarında ya da arkadaş çevremde sıkça karşılaştığım bir soruya yanıtlar verme amacıyla bu yazıyı yazmaya karar verdim. Bu yazıda direkt olarak bir model adı ya da markasına yer vermek yerine, bilgisayar alırken nelere dikkat etmeliyiz kısmına odaklanmaya çalışacağım.

Unutmayın ki alacağınız bilgisayar içerisindeki en önemli bileşenlerin çoğu, alacağınız bilgisayar markası tarafından üretilmiyor.

İhtiyaçları belirlemek

İlk adımımız, ihtiyaçlarımızı belirlemek olmalı. Bilgisayarı hangi amaçla kullanacağız? Sürekli bilgisayarı yanımızda taşımamız gerekiyor mu? Bizim için ne kadar pil ömrü yeterli? Bu sorular alacağımız bilgisayar konusunda hayal kırıklığına uğramamamız, daha uzun ömürlü bir bilgisayar seçmemiz, aldığımız bilgisayardan pişman olmamamız konusunda bizi yönlendirecek. Bu sorular için cevaplarınız hazır ise işlemci bölümüne geçebiliriz.

İşlemciler:

İşlemcinin tanımını yapmadan direkt olarak konuya başlamak istiyorum, işlemcinin ne işe yaradığıyla ilgili bir sürü yazıya internet üzerinden kolayca erişebilirsiniz.

İşlemci, bilgisayarımızın en çok güç tüketen birimidir. (ekran kartını olaya dahil etmiyorum çünkü alacağımız bilgisayarda ihtiyacımız pek olmayacağını düşünüyorum.”

Hangi bilgisayarı almak isterseniz isteyin, şu anda iki tane işlemci firması var intel ve amd. Amd demişken Amd uzun yıllar rekabetçi ürünler çıkartmadığı için ismini laptoplarda az duyar olmuş olsak da bu sene duyurdukları 4. nesil işlemciler mobilde çok iyi işler çıkartacak gibi duruyor. şu an piyasadan direkt örnek veremiyorum. İşlemciler, çok yeni ve bir iki ay içerisinde yaygınlaşacak gibi görünüyor, gelecekte yeni bir yazıyla amd'nin mobildeki başarılı işlemcilerini de bu yazının devamı olarak belki anlatmaya çalışabilirim.

Gelecekte alacağım bilgisayarın amd olacağını düşünmekle birlikte şu an intel üzerinden ilerlemeye devam etmek istiyorum çünkü piyasada amd işlemci kolay kolay bulunmuyor ve konuyu dallanıp budaklandırdıkça, nereye gideceğini kestiremiyorum.

İşlemci ne kadar güçlü olmalı? En güçlü işlemciye ihtiyacımız var mı? Bu soruya direkt olarak bir alıntıyla cevap vermek istiyorum. "Bilgisayar konusunda bilgili çoğu insan bile orta seviye bir işlemci ya da 2-3 sene öncesinin bir işlemcisi ile güncel üst seviye bir işlemci arasında adını koyamasa bile "dağlar" kadar fark olduğunu düşünür. Bu, bilgisayar dünyasına özgü bir akıl tutulmasıdır. Kesinlikle teknik anlamda da, kullanım tecrübesi anlamında da aralarında uçurumlar yoktur. Daha çok algınızla oynama ve tüketmeye yönlendirme vardır."

Umarım, bu cevap bilgisayarı günlük işlerde kullanmak isteyen, taşınabilirlik isteyen ama "i7-i9 işlemci alayım, almışken iyisi olsun, uzun süre kullanacağım" diye düşünen insanları, biraz yüksek performanslı bir bilgisayar almaktan vazgeçirir. Ek olarak yüksek performans, daha fazla ısınma ve daha fazla güç tüketimi anlamına gelmektedir, yani taşınabilirliği de azaltır.

Daha serin bir bilgisayar için ihtiyacınız olmayan bir işlemciyi almamanız için ekstra olarak ne yazsam bilemedim. Bu nedenle, kendi bilgisayarımın şu anki işlemci durumunu yazayım, belki biraz daha orta dereceli işlemcilere ısınırsınız. Şu an işlemci kullanımım 11% 17% arasında değişiklik gösteriyor, bilgisayarımda discord, Skype, microsoft word, internet explorer, google chrome, spotify uygulamaları açık.

Son olarak bir alıntı daha yapayım ki içinizde yüksek performanslı ihtiyacınız olmayan bilgisayarı almak isteyen kaldıysa son darbemi de vurmuş olayım. **İşlem gücü gerektiren uygulamalarda (Profesyonel olarak bilgisayarı) kullanacaksanız;** "İşlem gücü gerektiren uygulamalar hangisi?" sorusu kafanızda oluştuysa, siz bu sınıfta değilsiniz demektir. Bu tip uygulamaları kullananlar zaten saatlerce bir "render"ın bitmesini beklemeye alışık oldukları için güçlü işlemcilere ihtiyaç duyduklarını bilirler.

İşlemci takıları.

İntel mobil tarafta bilmemiz gereken üç işlemci takısı kullanıyor. Y, u, h. "bundan daha fazla kullanıyor ama daha fazla karmaşıklaşmaması için detaylandırmak istemiyorum. İşlemci takılarını hemen model sonunda bulmak mümkün. Örnek olarak Intel® Core™ i3-

10110Y, Intel® Core™ i5-10300H. Birinci işlemcimizin takısı y, ikinci işlemcimizin takısı ise h.

Y: Bu işlemciler alınmasını tavsiye etmediğim, eskiden aslında atom olarak bilinen işlemciler. Güç tüketimleri aşırı düşük ancak performansları da istemeyeceğimiz kadar düşük. Alan birkaç kişi tanıyorum, memnun olan kimse tanıyorum diyerek bu takıya sahip işlemcileri burada sonlandırıyorum.

U: ultrabook işlemcisi olarak bilinir. Güç tüketimleri y işlemcilere göre iki üç kat fazla olmakla birlikte (15 w) taşınabilir bilgisayarlarda kullanılan en yaygın işlemciler, u takısına sahip işlemcilerdir. Pili uzun ömürlü ve taşınabilirlik konusunda çoğunlukla bizi memnun edecek işlemciler bu sınıfa ait işlemcilerdir.

H: performansı u işlemcilere göre çok daha fazla yüksek ve güç tüketimi de aynı oranda yüksek olan işlemciler. Bu işlemciler genel olarak oyun bilgisayarlarında kullanılır. U işlemcilere göre tüketimi 3 kat daha fazladır 45w. çok düz bir hesap yaparsak, u işlemcilere göre pil ömürleri üç kat daha azdır ve bundan bir çıkarım yapmak gerekirse çok fazla taşımayacağımız, pil ömrünün daha az önemli olduğu bir bilgisayar almak istiyorsak h takılı işlemcileri almakta hiçbir sakınca yoktur. Maksimum bir rakam vermek gerekirse pil kullanımı 5 saati geçen h işlemciye sahip bir bilgisayar olacağını düşünmüyorum. H işlemcili bilgisayarlar ortalama 2 ile 4 saat arası pilde kullanım süresi elde edebileceğiniz bilgisayarlardır. Özetle, taşımaya daha az uygun ve daha performanslı olmaları bu işlemcinin genel özelliği diyebiliriz.

Şimdi ise işlemcinin genelde herkes tarafından bilinen performans sınıflandırmasından biraz bahsedip işlemci meselesini bitireyim.

Core i3, core i5, core i7, core i9

İşlemcinin takılarından sonraki performans kriterimiz olan rakamlar i7 i9 yüksek performans, i5 orta ve i3 biraz daha düşük performans verecek işlemci manasına gelmektedir. İ7 ve i9 işlemcisini kullanması gereken insanlar kendilerini ve ihtiyaçlarını biliyorlardır ve bu yazıya bakacaklarını düşünmüyorum. Şu ana kadar yüksek performanslı işlemciyi gerçekten kullanmayacaksanız, gereksizdir bilgisini o kadar vurguladım ki yazıdan sıkılmamanız için daha fazla değinmiyorum.

Yazıyı okuduktan sonra aklınızda 2 şey kalmasını istesem birincisi gereksiz performansa para vermeyin, hem bilgisayarınız, hem cebiniz fazladan ısınmasın. Diğer en önemli noktayı da ileride okuyacaksınız eğer yazının devamını okumaya katlanabilirsiniz.

Core i5: Bence sıradan bir kullanıcı için ideal işlemci budur. Performans isterseniz h takılı taşınabilir özelliği daha az ama işlemci konusunda sizi üzmeyecek bir işlemci, taşınabilir bir bilgisayar istemeniz durumunda ise u takılı olan işlemcili bir bilgisayarı alıp mutlu mesut yaşayabilirsiniz.

Core i3: bütçe konusunda bazı sıkıntılarınız varsa bu işlemciler işinizi görecektir. İşlemciler günlük işlerinizi çok rahat yapabilecek düzeye çoktan ulaştı.

Bu bölümü istediğim kadar detaylandıramadığımı düşünüyorum, ancak istediğim kadar detay verirsem de yazı okunulamayacak kadar uzayacak. daha detaylı bilgi isteyenler birkaç google aramasıyla bu detaylara ulaşabilir diye düşünüyorum.

Disk:

Bu bölümü çok kısa tutacağım, bilgisayarda şu anda genel olarak kullanılan iki tür depolama birimi var. ssd ve hdd. Size vereceğim en net öneri ise şu geldiğimiz 2020 yılında ssd olmayan bir bilgisayar almamanız. İşlemciden sonuna kadar kısın, gerekirse erteleyin bilgisayar alımını ama ssd'siz bilgisayar almayın.

En kötü durumda 120GB SSD'niz olsun, ileride harici disk alırsınız. Daha detaylı bilgi isteyen [SSD hakkında herşey](#) Bağlantısını inceleyebilir.

Söyleyeceğim ikinci ve unutulmaması gereken şey ise ssd mevzusuydu. sonraki bölüme geçmeden belirteyim herşeyi unutun ama işlemciler konusundaki tavsiyemi ve ssd konusundaki tavsiyemi unutmayın derim.

Ekran kartı:

Oyun bilgisayarı almayacağımızı varsayıyorum, harici ekran kartı olmasının bize katacağı gerçekten çok az şey var. O yüzden bilgisayarınızda harici ekran kartı olmamasını bir sorun olarak görmemeniz, hatta ekran kartı varsa da en düşük ekran kartı modelini tercih etmenizi öneriyorum. Düşük ekran kartı modeli almışken düşük çözünürlük de almamak olmaz tabii. Düşük ekran çözünürlüğü demek çok daha uzun dayanan pil ömrü ve daha kötü bir görüntü anlamına geliyor. Görselliğe önem vermeniz gereken durum varsa yapabileceğim

bir şey yok tabii. Ekran çözünürlüğünü yüksek mi düşük mü almak istediğinize karar verdiyseniz, Kaldığımız yerden ekran kartlarına devam edelim.

Nvidia ekran kartının modelinin son 2 rakamına bakarak ekran kartının hangi performans grubunda yer aldığını tespit edebilirsiniz. 10 20 30 40 düşük, 50 60 orta, 70 80 yüksek. “Fiyatları aşırı yüksek, bu bilgisayara araba alınır” dediğiniz bilgisayarların çoğu ekran kartları yüzünden astronomik fiyatlara çıkmaktadır. örnek birkaç ekran kartı modeli: NVIDIA GeForce GTX 860M, NVIDIA GeForce GTX 980M, NVIDIA GeForce GTX 1650, NVIDIA GeForce GTX 1080. Ekran kartlarında son iki rakamdan önce yer alan 9, 10, 20 gibi rakamlar, ekran kartının neslini belirtmektedir ve sayının yükselmesi modelin yeniliğini ifade eder.

Ekran kartıyla ilgili daha fazla detay vermek istemediğime göre bir sonraki adım olan bilgisayar boyutuna geçebiliriz.

Bilgisayar boyutları.

Alacağımız bilgisayara karar verirken seçmemiz gereken en önemli şeylerden birisi alacağımız bilgisayarın boyutunu seçmektir. Çok çeşitli boyutlarda notebooklar olmakla birlikte 15.6, 17 ve 13 inch en çok kullanılan bilgisayar boyutlarıdır. Bu aşamada bilgisayarın taşınabilirliği ve fiyatına göre tercih yapmamız gerekiyor. Eğer taşınabilirlik sizin için en önemli kriterse 13 inch, pek fazla önemli değilse 15.6 inch bilgisayara yönelmeniz doğru olacaktır. 17 inch bilgisayarlar genelde oyun amaçlı üretildiğinden detayına inmemize gerek duymuyorum, taşınması zor, işlem gücü yüksek, pili çabuk biten bilgisayar topluluğu diyerek özetlemiş olayım.

15.6 inch bilgisayarlar:

- Klavyesi 13 inch bilgisayarlara göre daha büyük olacaktır
- Genellikle İşlemciyi soğutmak için daha fazla alan vardır, işlemci daha serin çalışır ve daha uzun süre boyunca yüksek performans gösterebilir.
- Fiyat olarak her zaman 13 inch bilgisayarlara göre ucuzdur.
- Çoğu 15.6 bilgisayarlarda ram ve depolama sürücüsünü güncelleyebilirsiniz.
-

13 inch bilgisayarlar:

- Hafif ve küçük olduğundan taşınması oldukça kolaydır.

- Genelde premium segment ürünler olduğu için fiyatları aynı özellikleri taşıyan 15.6 inch bir bilgisayara göre pahalıdır.
- Premium segment olsalar bile aynı işlemci 15.6 inch bilgisayarda daha iyi performans göstermektedir. Yine de endişelenmeyin, İşlemci kullanımımı ve açık uygulamaları yukarıda yazmıştım, elimdeki bilgisayar 13 inch ve i5 u işlemcili bir model.
- Çoğunlukla pil ömürleri oldukça uzundur.
-

Ram:

2020 yılına geldik, minimum 8 gb önerimdir, 16 gb de alsanız tadından yenmez, 4 gb ??? 2020 yılı diyorum 4 gb ram mı kaldı? Fiyat konusunda sıkıntılarınız var ise, yükseltilebilir bir 15.6 inch bilgisayar alıp ileride yükseltirsiniz, bu seçenek de olumlu.

Ufak bir bilgisayar incelemesi

Rastgele seçtiğim bir bilgisayarı yorumlayıp genel tavsiyelerimi verip yazımı sonlandıracağım.

- İşlemci Intel Core i7 performanslı bir bilgisayar bizi bekliyor.
- İşlemci Modeli i7-9750H 2.60GHz Turbo 4.50GHz 12MB takısı h, yani muhtemelen 45w güç tüketen, performansı yüksek ama pil canavarı bir makine var karşımızda.
- Sistem Belleği (Gb) 8 Gb. Eh işte minimumu karşılıyor.
- Sabit Disk 1 Tb sabit disk dediği hdd yani eski teknoloji olan asla önermediğimiz.
- Sabit Disk Hızı 5400rpm disk hızı verdiği göre bu bir ssd değil.
- SSD Slotu M.2
- SSD 256 Gb bu da demek oluyor ki hem ssd, hem hdd olan bir bilgisayar. oyun bilgisayarlarında sıklıkla karşımıza çıkan bir yapı. Hddler daha ucuz olduğu için oyun depolama alanı olarak kullanılıyor.
- Grafik İşlemcisi GeForce GTX1650 “50 ile bittiği için ortalama bir ekran kartı diyebiliriz. Oyun bilgisayarı olarak kullanılacak bir ekran kartı. Ancak ortalama bir ekran kartı da bilgisayarımda olsun demeyin, can yakar. Olabildiğince alt model seçin ki ekran kartına para vermiş olmayın.
- Ekran Boyutu 15.6 inc taşınması biraz daha kolay bir oyun bilgisayarı.
- Dokunmatik Ekran Yok. Genelde dokunmatik ekran olmamasını tercih ediyorum bireysel olarak, eskiden kalma bir düşmanlığım var.

- Ekran Çözünürlük 1920 x 1080 fhd çözünürlük, bunun üstünde olmasa iyi olurdu zaten.

Bu bilgisayarı alsanız evet kullanabilirsiniz günlük işler için, ama neden ihtiyacınız olmayan bir ekran kartına, işlemciye ve hddye 7800 tl para veresiniz? Taşınması da ağır olur hem. İyisi mi siz bu ağır, pili az giden, ekran kartı bir işimize yaramayacak bilgisayar yerine kendi ihtiyaçlarınızı düşünerek farklı bir bilgisayar alın.

-

Genel tavsiyelerim:

- Bütçeyi belirlediniz, bilgisayarları da seçtiniz şimdi ne yapmalısınız?
- Alacağınız modellerin incelemelerini bulmaya ve onları dinlemeye çalışın. Googleye bilgisayar modelini yazarak başka kullanıcıların o bilgisayar modeliyle problem yaşayıp yaşamadığına dair bilgi edinmeye çalışın.
- Alacağınız markanın kronik sorunları var mı, bilgisayarın teknik servisi hakkında internette neler yazıyor okuyun.
- Bilgisayara dokunmaya çalışın. İnternette özelliklerini ne kadar beğensek de dokusu hoşumuza gitmeyecek bir bilgisayar almak istemeyiz.

-

Şimdilik benden bu kadar, son olarak 8 9 yıl önce bilgisayarlar hakkında okuma yaptığım, şu an yazım içerisinde alıntısını kullandığım ve sizin de faydalanabileceğiniz bir siteyi de yazımın altına bırakıp yazımı bitiriyorum.

- <https://www.enpedi.com>

BİRİ SUFLE Mİ DEDİ?

Sevgi Mart Göcen

Sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 75, Mayıs 2020

Merhaba sevgili dostlar. Malum Corona Virüs nedeni ile evlerimize kapandık. Bu süreçte kimimiz içindeki marangozu keşfetti; kimimiz musluk tamircisini; kimimiz muhteşem ütücüyü; kimimiz de harika aşçıyı. Ben de uzun zamandır yapmayı planladığım ama deneyemediğim yemekler yanında sık sık yapamadığım tatlara da mutfağında yer vermeye başladım. Yani anlayacağımız, içimdeki çılgın aşçıyı keşfettim. Zaten mutfakta uğraşmaktan çok zevk alıyorum, bir de erişilebilir taktikler bulup yapılması çok zor tatları ortaya çıkarınca, evde kalma süreci eğlenceli hale bile gelmeye başladı. Ama yine de şu Corona'cığım bir an önce ülkemizi terk ederse, harika olacak.

Mutfaktan bu kadar bahsetmişken, bu ay sevgili dergidaşım Gülcan'ın tarif işini elinden alıyor ve sizlere sufle tarifi vermek istiyorum.

Öncelikle sevgili dostlar, suflenizi, sufle kaplarında hazırlarsanız, gerçek tadına ulaşabileceksiniz. Çünkü biliyorsunuz, sufletin en muhteşem özelliği, kaşığı daldırdığınız anda içinden akan çikolatasıdır. Ben sufle için cam, dibi dar ağza doğru hafif genişleyen, dış yüzeyi çizgi çizgi, yaklaşık nescafe fincanı büyüklüğünde ve dışarıda sufle yerken serviste kullanılan sufle kaplarını kullanıyorum. Ama farklı kaplarda da yapılabilir. Önemli olan, fırına dayanıklı küçük kaplar olması.

Efendim adet yerini bulsun, önce malzemelerimizi sayalım. 150 gram çikolata, ben genellikle bitter çikolata kullanıyorum. Özel tercihim ise Eti Karam. Onun bir paketi 80 gram oluyor ve ben ondan iki paket koyuyorum. Fazla çikolatadan zarar gelmez dostlar. 3 yemek kaşığı toz şeker, 2 adet yumurta, bir buçuk yemek kaşığı tereyağı, yarım yemek kaşığı kakao, daha yoğun bitter tadı almak isterseniz, kakao miktarını da artırabilirsiniz. Ama bitter çikolata kullanıyorsanız, artırmamanızı öneririm. Biraz tuz, burada tuzu, yumurtaların beyazını köpürtmek için kullanacağız; dolayısıyla, yaklaşık bir çay kaşığı yeterli olacaktır. 2-3 yemek kaşığı pudra şekeri, 2-3 yemek kaşığı kaymak (krema), bunları suflemiz fırından çıktıktan sonra, üzerini süslemek için kullanıyoruz. Benim krema ile aram iyi olmadığı için, ben kullanmıyorum; ama birçok kişi sufleyi kremasız yiyemez.

Gelelim suflemizin yapılışına. İlk aşamada derin bir tencerenin içine yaklaşık 1-2 su bardağı su koyuyor ve ocağa koyup altını yarım ayarda yakıyoruz. Küçük parçalara ayırdığımız çikolataları ve 1 yemek kaşığı tereyağını derince bir kaseyin içine koyup ocaktaki tencerenin içine yerleştiriyoruz. Böylece, çikolata ve tereyağının benmari usulü erimesini sağlayacağız. Bu aşamada tavsiyem, acele etmeden çikolataların tamamen eriyerek, krem kıvamını almasını beklemenizdir. İsterseniz bir kaşık yardımıyla ara ara kaseyi karıştırıp, erime durumunu kontrol edebilirsiniz. Bu süreç yaklaşık 5 dakika kadar sürüyor. Beklemeyi kolaylaştırmak için, bu sürede sufle kaplarınızı hazırlamanızı öneririm; çünkü ben öyle yapıyorum. Bu arada bu tarif 3 kişilik bir tarif. Siz malzemeleri arttırarak, istediğiniz sayıya çıkarabilirsiniz ki tadında hiçbir bozulma olmuyor. Bizzat denenmiştir.

Kaplarımızı hazırlamak için, öncelikle kalan yarım yemek kaşığı tereyağımızı alıyoruz. Ben yağlama işini elimle yapmayı tercih ediyorum. Ellerimizin temiz olduğundan emin olduktan sonra, kalan yarım kaşık yağı üçe bölüyoruz ve her bir parçayı bir kabın içinde dolaştırarak; kabın tabanının ve kenarlarının tamamen yağlanmasını sağlıyoruz. Sonrasında, 1 yemek kaşığı şekeri de üçe bölüyor ve her kabın içine dökerek, yine elimizle kabın tabanı ve kenarlarına yapışmasını sağlıyoruz. Artık kaplarımız hazır.

Çikolatalarımızın tamamen krem kıvamına geldiğinden emin olduktan sonra, kaseyi tenceden çıkarıyoruz. Ben bu işlem için, kumaş mutfak peçetelerinden ya da birkaç kez katlayıp, kalınlaştırdığım kağıt havludan yararlanıyorum. Fırın eldivenleri kaseyi tencere içinde tutmanızı zorlaştıracığından, elinizden kaydırma ve yanıklara sebep olma durumu ortaya çıkabilir. Kaseyi çıkarırken, tamamen hakim olduğunuzdan emin olmanız yararlı olacaktır.

Derince bir kap alıyoruz. Yumurta sarılarını, kalan 2 yemek kaşığı toz şekeri, yarım kaşık kakaoyu kaba koyup; mikserle yaklaşık 3 dakika kadar iyice çırpıyoruz. Burada çırpma işlemine yavaştan başlayıp, yaklaşık 5 saniyede bir mikser kademenizi artırarak, en hızlı düzeye ulaştıktan sonra, işleme hızlı devirde devam ediyoruz. Ben yumurtanın sarısı ile beyazını ayırmak için yumurtanın kabuğunu ortadan kırıyorum; kırılan kabuğu tamamen birbirinden ayırmadan, sanki elimde bir top varmış ve ben onu bir elimden diğerine aktarıyormuşum gibi, parmak uçlarımla tuttuğum yumurtayı sağa sola hareket ettiriyorum. Bu işlemi yaparken, tabii ki elimin altına bir kase koyuyorum. Böylece beyaz kısım kaseye akarken, sarısı kabuğun içinde kalıyor. Bir başka yöntem ise yumurtayı bir çay tabağı ya da ona benzer küçük bir kabın içine yavaşça kırın, tabağa dokunduğunuz zaman beyazın sıvı

halde yayıldığını ancak sarı kısmın yumuşak bir top gibi ortada durduğunu göreceksiniz. Bir kaşık yardımıyla, çok yavaş bir biçimde sarıyı alıp, başka bir kaba aktardığınız zaman da sarı ile beyazı ayırmış olacaksınız. Bunun için aparatlar da mevcutmuş ama ben görmedim ve kullanmıyorum.

Hazırladığımız karışımı, erittiğimiz çikolata ile buluşturuyoruz ve artık bir spatula yardımıyla, yumurta sarılı karışımla çikolataların tamamen birbirine karışmasını sağlıyoruz. Bu aşamada kesinlikle mikser kullanmıyoruz. Ben el çırpıcısı kullanıyorum. Ama spatula ile de güzel karışıyor.

Şimdi yumurta beyazlarını köpürtmeye sıra geldi. Arkadaşlar, burada dikkat etmeniz gereken temel konu, yumurta beyazlarınızı koyduğunuz kabın ve mikserin uçlarının tamamen temiz ve kupkuru olmasıdır. Eğer çok hafif bir nemlilik varsa bile yumurta beyazlarınız köpürmeyecektir. Beyazların üzerine yaklaşık 1 çay kaşığı tuzu ekledikten sonra, önce mikserin yavaş devrinde başlayıp her 7-8 saniyede bir devri artırarak, en hızlı devirde yaklaşık 4-5 dakika kadar çırpıyoruz. Yumurta beyazlarımız, kar kıvamına gelecek. Elinizle dokunduğunuz zaman, sıcak kara dokunuyormuş gibi hissedeceksiniz. Bu kıvama ulaştıktan sonra, elde ettiğimiz sıcak karı üçe bölüyoruz ve daha önce hazırladığımız çikolatalı karışıma yavaş yavaş ilave ediyoruz. Bu aşamada da kesinlikle mikser kullanmıyoruz. Önce bir parçayı spatula ile karışıma yedirdikten sonra, diğer parçayı alıyoruz ve son olarak üçüncü parçayı da karışımla buluşturduktan sonra; sufle hamurumuz hazır hale geliyor. Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta da hamurun homojen hale gelmesini istemiyoruz. Yani çok fazla karıştırıp, yumurta beyazlarını söndürmeyin. Ben çikolatalı karışımın ortasında çok hafif bir çukurluk oluşturuyorum ve beyaz parçasını oraya koyup etrafından, dıştan içe doğru spatula ile karıştırıyorum. Böylece, yumurta beyazlarının köpürmüş kıvamı çok zarar görmüyor.

Elde ettiğimiz hamuru, hazırladığımız sufle kaplarına paylaşıyoruz. Önceden ısıtılmış, 180 derece fırına yerleştiriyoruz ve fırının kapağını kapattıktan sonra, tam 12 dakikaya saatimizi kuruyoruz. Eğer gereğinden fazla tutarsak; çikolatalar katılaşıp ve suflemizin çikolatalı kekten farkı kalmaz. Bu nedenle, fırına göre değişmekle birlikte 12 dakika ideal sufle kıvamı için uygun süredir. Pişen suflelerimizi fırından çıkardıktan sonra, üzerlerine pudra şekeri serpik krema koyarak servis yapıyoruz. Sufle yapmanın en güzel tarafı, fırından çıkar çıkmaz, soğumasını beklemeden yiyebilmek. Herkese afiyetler olsun dostlar.

BEYAZ BASTON VE ERİŞİLEBİLİRLİK FESTİVALİNDEN İZLENİMLER 7

Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali Gönüllüleri

Sayı: 75, Mayıs 2020

Ekim ayında gerçekleştirmiş olduğumuz Beyaz Baston Festivali, benim için çok farklı bir deneyim oldu. Günlük hayatımda, görme engelli bireylerle bu kadar iletişime geçme fırsatı bulamıyordum. Festival sayesinde görme engelli bireylerle iletişime geçme şansım oldu ve onlarla empati kurmak için bana bir fırsat doğdu. Festival ile ilgili görüşlerimden bahsedecek olursam, gerçekten çok eğlenceli, öğretici ve güzel bir festivaldi. Ben festival boyunca kişisel bakım standında görevliydim. Bu standta gelen görme engelli bireylere dikiş dikmeyi, saç örmeyi ve benzeri şeyleri öğrettik. Bunları, onlarla paylaşırken kendimi çok mutlu hissettim. Festival boyunca sürekli yeni kişileri tanıyıp onlarla muhabbet ettik. Görme engelli bireylere olan bakış açımı ciddi anlamda değiştirdiler. Özellikle engelsiz parkur standında duran Mehmet Bey ile sürekli iletişim halindeydik. Çok sıcakkanlı bir insandı. Ayrıca durduğum standta görevli Elif Hanım ve Rıdvan Bey ile de sürekli muhabbet ettik. Biz derste ne kadar bu konu hakkında konuşsak da, gerçek hayatta uygulaması çok farklı oluyor. Bence bu festival sayesinde, derste anlattıklarımızı uygulamalı görmüş olduk. Çok başarılı ve eğlenceli bir festival oldu. Emegi geçen herkesin eline, koluna sağlık. Eğer seneye de fırsat bulabilirsem, bu festivale tekrar katılmak istiyorum.

***

Beyaz Baston Festivali'nde gönüllü olarak çalışan biri olarak festival konusunda yorum yapacağım. Festivalin sosyal medyada bilinirliği geniş ölçekte değildi diye düşünüyorum. Festivale birkaç ay kala sosyal medya üzerinden hazırlık yapılsaydı, belki daha fazla insana ulaşabilirdik.

***

Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali, daha önce de ED200 dersi alan arkadaşlarımdan duyduğum, onların katıldıklarında çok etkilendiklerini ve eğlendiklerini bildiğim bir festivaldi. Daha önce katılma şansım olmamıştı; bu ders sayesinde ben de festivali deneyimleyebildim. Aslında daha çok Cuma günü bulunmak istiyordum çünkü Güney'den Kuzey'e yürüyüş, balonlar, ilk günün vermiş olduğu büyük heyecan gibi duyguları tatmak istiyordum. Fakat staja gittiğim için o gün pek mümkün olmadı, sadece Cumartesi günü katılabildim. Görevim fotoğraf çekmek ve bunları sosyal medyada paylaşmaktı. Zaten GETEM projesi olarak ödül törenine katıldığımda da sosyal medya ile ilgilenmiştim. Bu sebeple, eski görevimi yaptım diyebilirim. Yine de geçen seferkinden farklı olarak sosyal medyada onca vakit geçirmeme rağmen, bilmediğim bir sürü şey olduğunu, aslında sosyal medyanın sadece fotoğraf/video çekip yüklemekten ibaret olmadığını öğrendim. Zaten amaç, erişilebilirliği artırmaksa eğer, bunu sağlamamız gerekiyordu. Sosyal medya, özellikle Instagram, bu konuda büyük katkı sağlıyormuş meğer. İlk aşamada ilgi çekecek fotoğraflar çektik, sonrasında da Instagram'a yüklerken açıklamalar ve etiketlerin yanında alternatif metin de ekledik. Bu sayede, o fotoğraflar herkese erişilebilir oldu. Bunu artık kendi fotoğraflarıma da yapmayı düşünüyorum. Bu konuda bende büyük bir farkındalık oluştu diyebilirim. Bir de birlikte çalıştığım arkadaşlarım ve özellikle Çağrı Bey, her konuda çok yardımcıydı. Son derece nazikçe neler yapmamız gerektiğini anlattı Çağrı Bey. Takıldığım ya da o an başaramadığım bir şey olduğunda, akışı bozmadan uygulayabileceğimiz çözümler konusunda destek oldu. Dinlenebilmemiz için de zaman tanıdı. Bunlar küçük de olsa, o kalabalık ve telaşın içinde son derece rahatlatıcı detaylardı. Ben, tam gün çalıştım fakat yarım gün gelen arkadaşlarım açısından da hiçbir aksaklık yaşamadan günü tamamlayabildik. Stantlar açısından baktığımda, ortada çok büyük bir emek olduğu belliydi. Gerek gelen sponsorlar, gerek el emeği ürünler, her şey çok etkileyici ve oldukça erişilebilirdi. En çok beğendiklerim ise, tavla seti ve kabartma masallar oldu. Daha öncelerini bilmediğim için eksik ya da tamamlanması gereken şeyler anlamında bir izlenimim olmadı, zaten yiyeceklere kadar düşünülmüştü her şey. Belki yalnızca gelecek sene için festivalde oturma alanı da oluşturulması iyi olabilir diyebilirim. Çünkü koca gün gelen misafirlerin ayakta beklemeleri biraz yorucu oldu gözlemleyebildiğim kadarıyla.

Bir diğer taraftan müzikler, çekilişler, yarışmalar, hepsi son derece güzel düşünülmüştü. Çekilişler yapılırken ben bile çok heyecanlandım. Zaten o anları fotoğrafladığımızda, kazananların mutluluklarına da ortak olduk. Festival, genel olarak görme

engellilere hitap ediyor da olsa, farklı engellere sahip kişilerin katılımlarını da fark ettim. Bu durum da bence çok sevindiriciydi.

Genel olarak, o gün festivale katıldığım için çok mutluyum. Herkesin çok fazla emek verdiğini, gerçekten bu işi ciddiye alarak ve büyük bir samimiyetle, canla başla çalıştığını biliyorum. Ben de bunun bir parçası olduğum için çok mutluyum. En ufak bir katkı, yararım ya da yardımım olduysa, ne mutlu bana. Eşit, erişilebilir, engelsiz bir hayatın varlığının farkındayız artık. Bu hayata sadece festivalde değil, her zaman erişebildiğimiz bir gelecek hayal etmek bile çok güzel. Bize bu fırsatı tanıdığımız için teşekkürler...